БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 176(5068)
Суббото
Августын
31
1946 он

Партийна-эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха ябадалда гол нүхэсэл болохо—хиналта шалгалта хэхэ хэрэгые большевистскэ шүүмжэлэлэй хүсэтэ туг доро уг үндэһөөрынь һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай түрүүшын уялга мүн.

Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хододоо шалгажа байха

Дээдэ органуудай, мүн өөрынгөө шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хододоо шалгажа байха тухай большевистскэ парти, тэрэнэй вождьнор Ленин ба Сталин саг үргэлжэ ехэхэн анхаралаа табидаг байһаниинь советскэ хүн бүхэндэ эли.

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин үндэһэ һууринуудай нэгэниинь хадаа баталагдаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтэ болгогдожо байһаниие шалгаха ябадал болоно гэжэ биднэрые манай парти һургана.

Хаана шалгалта хиналта һайнаар табигданхайб, тэндэ парти ба правительствын, тэрэшэлэн өөһэдымнай баталжа абаһан шиидхэбэринүүд ба тогтоолнууд бэелүүлэгдэжэ, ажахын ба политическэ удхашанартай кампанинууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Тэндэ хамаг бүхы хүдэлмэриинь ябаса хангалтатай ба журамтай байдаг юм. Хаана хиналта шалгалта хангалтагүйгөөр хэгдэнэб, тэндэ албан хойроор ба обор нобшоор хүдэлмэрилжэ, парти ба правительствын шухала шухала шиидхэбэринүүд түсэд дүүргэлтэ болгогдонгүй улашанэ. Эгээл иимэһээ зарим фабрика, завод, колхоз, совхоз МТС болон бусад эмхи зургаанууд гунзэгы гээгдэлдэ ородог байнабшуу.

Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэб тухай хуули хадаа энэ түсэбэй дүүргэлтэ болгогдожо байһаниие саг үргэлжэ шалгалта хиналта хэжэ байха тухай эриһэнгэ эрилтэ хэнэ. Энэ большевистскэ гурим ёһо хадаа партийнэ, советскэ, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай бүхы ажал-ябуулгадань үндэһэ һуури болохо ёһотой. Эдэ организацинуудай хэһэн хүдэлмэриие эдэнэрэй гаргаһан шиидхэбэри ба тогтоолнуудаар бэшэ, харин хэжэ бүтээһэн ажалайнь тоо хэмжээгээр сэгнэжэ үзэхэ ёһотой юм. Политическэ ба ажахын удхашанартай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, тодо һонор ба бодото арга-хэмжээнүүдые хараалһан тогтоомжо баталжа абахань зайлашагүй хэрэгтэй. Гэбэшье, гансахан энээгээр өөһэдынгөө хүдэлмэриие хизаарлажа болохогүй, энэ хадаа хэхэ бүтээхэ хүдэлмэриин эхин гээшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй байнабшуу.

Баталагдаһан шиидхэбэри ба тогтоол соогоо хараалагдаһан бүхы хэмжээ-ябуулганuудые гүйсэдхэхэ ябадалые хангаха хэрэг мүнөөдэрэй угаа шухала зорилго мүн гэжэ хүн бүхэн, түбхын түрүүндэ хүтэлбэрилэгшэд бүхэн ойлгоод, шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтые саг үргэлжэ хинажа шалгажа байха ёһотойбшуу. Тэрээнтэй хамта, парти ба правительствын болон дээдэ органуудайнгаа гаргаһан тогтоолнуудые бүхы ажалшадта ойлгуулхаһаа гадна, тэрэнэй дүүргэлтые үдэр бүри шалгажа байха гээшэ партийна ба советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эгээн түрүүшын уялга мүн. Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха ябадал хадаа большевистскэ шууд сэхэ шүүмжэлэлые дэлгэрүүлхэ ябадалые хангажа үгэхэ юм.

Гэхэтэй хамта манай республикын олонхи эмхи зургаануудаар шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хододоо шалгажа байха хэрэг тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Тарбагатайн аймагай томохон колхозуудай нэгэндэ тоологдодог „Победитель“ гэжэ хүдөө ажалай артелиин партийна эхин организаци болбол өөрынгөө хамтын суглаан дээрэ үшөө августын 8-да иимэ тогтоол баталһан байгаа: „Тарияхуряалга дээрэ ябагшадай дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, показателиин доска эмхидхэхэ, „дайшалхы хуудаһануудые“ гаргаха ба түрүүшүүлые урмашуулхын түлөө шан үгэхэ гэхэ мэтые ойрын үлэртэ хэхыень партийна эхин организациин секретарь нүхэр Рымарев ба агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Кушнарев гэгшэдтэ даалгаха“.

Энэ шиидхэбэри баталһанһаа хойшо 20 гаран үдэр үнгэрөө. Теэд, энэ шиидхэбэриин нэгэшье пунктнь дүүргэгдээгүй байшоо. „Победа“ гэжэ ханын газетэ июнь һараһаа хойшо гаргагдаагүй. Социалистическэ мүрысөөн үбһэ ба тарияхуряагшадай дунда дэлгэрүүлэгдээгүй байһан зандаа. Тиимэһээ тус колхоз тарияхуряалгаар ба тушаалгаар гансахан аймаг соогоо бэшэ, бүхы республика соогоо ехээр гээгдэжэ ябана. Августын 20-ой мэдээгээр тарияхуряаха түсэбөө миил 16 процент дүүргээд байна. Тария тушаалга үшөө эхилээдүй.

ВКП(б)-гэй Тарбагатайн айком болбол энэ колхозой хүдэлмэри тухай хэдэн удаа асуудал өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, яһала тодо һонор шиидхэбэринүүдые абаһан байбашье һаа, тэрэнэйнгээ дүүргэлтые мүнөө хүртэр шалгалта хэнэгүй.

Мүн БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин ба эмхидхэлэй-инструкторскэ таһагай олонхи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ажалшан арадай оруулһан гомодол ба мэдүүлгэнүүдые саг болзор соонь хаража үзөөд тэрэниие зүбөөр шиидхэхэ хэрэгые ехэхэн удааруулдаг байхаһаа гадна, Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан шухала-шухала тогтоолнуудай дүүргэлтые саг үргэлжэ шалгадаггүй заншалтай байха юм.

ВКП(б)-гэй Байкало-Кударын айком болбол партиин Обкомой XXIII пленумэй шиидхэбэриин дүүргэлтэ болгогдожо байһаниие хододоо шалгадаггүй дээрэһээ, өөрынгөө хүдэлмэри дээрэ ехэхэ алдуу эндүүнүүдые гаргаһан байна. Тус аймагай колхозууд адуу мал үсхэбэрилхэ гурэнэй түсэбые толо дүүргээгүй байхаһаа гадна, нёдондо жэлэйхидэ орходоо адуу малай тоо толгойе үшөө доошонь оруулба. Эндэхи олонхи колхозуудта адуу мал ехэхэн гээлтэ хоролтодо орошоһон байгаа. Зарим колхознигуудынь хамтынгаа ажалда хабаадахаяа болижо, өөрынгөө үмсын ажал тухай гол анхаралаа табидаг болошоһон жэгшүүритэй баримтанууд партиин Обкомой бюрогой заседани дээрэ һаяхан элирүүлэгдэбэ.

Тэрэшэлэн Баргажанай аймагай олонхи партийна эхин организацинууд „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб баталагдаһантай дашарамдуулагдан партийна организацинуудай агитационно-пропагандистска хүдэлмэри тухай“ гарһаһан ВКП(б)-гэй ЦК гэй тогтоолые хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Тус аймагай Баянголой сомоной Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин агитаторнууд—коммунистнууд Базарова, Гомбоев, Кубуева гэгшэд парторганизациин секретарь Долютьев ба агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэд Доржиев гэгшэд түрүүтэйгээр табанжэлэй түсэб тухай хуулиие ажалшадта мүнөө хүртэр хангалтатайгаар ойлгуулнагүй. Иимэ баримтанууд бусадшье аймагуудай парторганизацинуудаар олон байха.

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха ябадалда гол нүхэсэл болохо—хиналта шалгалта хэхэ хэрэгые большевистскэ шүүмжэлэлэй хүсэтэ туг доро уг үндэһөөрынь һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай түрүүшын уялга мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

СССР-эй зарим областьнуудта ган болоһон ба гүрэнэй эдеэ хоолой запасуудай бага болоһонтой дашарамдуулан карточна гуримые болюулха ябадалые 1946 онһоо 1947 он хүртэр хойшолуулха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалгые хангаха гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ БҮХЫ АНХАРАЛАА ТАБИЯ

Түрүүшүүлһээ жэшээ абаха

ЦАКИР, (Телефоноор абтаба). Аймагай түрүү колхозууд үбһэ сабшаха түсэбүүдээ дүүргэжэ байна. «Улаан одон» колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Будаев) 812 гектарай орондо 852 га сабшажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ. Мүн энэ колхоз валова суглуулгаар түсэбөө үлүү гаргаа. Жэшээлхэдэ, 13614 центнер суглуулха байһан аад, 13911 центнер үбһэ абаһан байна.

Мүн Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Цыренжапов) үбһэ сабшаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Энэ колхозойхид 1530 гектарай орондо, 1594 га сабшаба.

Тиигэбэшье, аймагай бүхы колхозууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ иимэ эдибхитэйгээр хабаадангүй, түрүүшүүлээ гэдэргэнь татажа ябаха юм. Жэшээлхэдэ, адуу малаар аймаг соо эгээл олон «Коминтерн» колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Цыбиков) 3360 гектар сабшаха түсэбтэй аад, оройдоо 1890 гектар сабшаһан байна. Тэрэшэлэн Сагаанмориной сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, «Улаан далахай» колхозууд үбһэ сабшалгые болошогүйгөөр унжагайруулжа ябанад. Эдэ колхозууд аяар мүнөө хүртэр үбһэ сабшаха түсэбүүдээ хахадлаашьедүй байһаар.

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр дутажа, үхэр малаа ехээр турааһан, мүн хорооһон байха юм. Тиигэбэшье, тус колхозойхид нёдондоной энэ алдууһаа һургаал абаагүй, харин дахяад дабтажа байна. Юуб гэхэдэ, энэ колхоз сабшалангай талмайгаар багашье һаа, тэрэнээ хуряажа абаха яагаашьедүй байха юм. Мүн валова суглуулгын талаар түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

Эндэ дурсагдагша гээгдэнги колхозууд түрүүшүүлһээ үльгэр жэшээ абан, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө сүм дүүргэжэ, адуу малаа садхаланаар үбэлжүүлхэ бата бэхи һуури табиха ёһотой.

О. АЮШИЕВ.

Нэгэ бригада 3318 центнер үбһэ хуряаба

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Боргойн совхозой нэгэдэхи бригадын (бригадирынь нүхэр Дуринов) гэшүүд үбһэхуряалгада ороһонһоо хойшо үйлэдбэриин үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа ябана. Эдэнэр 3318 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, совхоз соо түрүүлбэ.

Бригадын 16 гэшүүд бултадаа үдэрэйнгөө нормонуудые үлүүлэн дүүргэдэг юм. Һүри хаягша Ц. Чойдонов гэгшэ хамагые илажа ябана. Мүн жаткын машинистнууд Гомбоева, Дажурова, бухал табигшад Бальжурова, Бадмаева гэгшэдэй эрхим һайнаар хүдэлмэрилдэгые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

С. ЗОДБОЕВ.

Шэмэтэй тэжээл бэлэдхэнэ

Хориин аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд силос, набша намаа мэтын шэмэтэй тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ байна.

200 тонныын орондо, 233 тонно даража, силос бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Мүн набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ тушаа дээрэхи колхозойхид шухала анхаралаа табидаг байна.

Тээсгэн үнгэрэгдэһэн комсомольско-залуушуулай воскреснигтэ энэ колхозой гэшүүд үбгэд хүгшэдгүй бултадаа хабаадалсаба. Тиин, эдэнэр нэгэ үдэр соо 60,80 процент мүшэр бэлэдхэһэн байна.

Д. ЖАМСУЕВ

Колхозой стахановка гэһэн алдартай

Жигмит Цыбикмитова гэгшэ артелиин ямаршье ажалда ябахадаа стахановска хүдэлмэриин үльгэр жэшээ харуулдаг юм. Тиигэжэ энэ нүхэр Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (Суулга) эрхим стахановка гэжэ алдартай болонхой.

Ургаса хуряалгын эхилхэһээ хойшо нүхэр Цыбикмитова гараар тария сабшажа ябана. Тиихэ зуураа урдынхи шэнги эдибхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Жигмит Цыбикмитовагай үдэр бүриин нормын дүүргэлтэ—үргэлжэ 125—130 процент байдаг юм.

Ж. ЦЫБАНОВ.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол республикын түрүү предприятинуудай июль һарын хүдэлмэриин дүнгые ба 1946 оной августын 1-дэ малажал хүгжөөхэ показателиие хаража үзөөд, тогтоохонь хараа:

1946 оной июльдэ үйлэдбэриингээ түсэбые эрхим һайн показательтайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө удаадахи түрүү предприятинууд ба колхозуудые шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэй республиканска „Хүндэлэлэй Доскада“ бэшэхэ гэбэл:

„БУРМОНОЛЛЕС“ трест—(тэрэ тоодо түрүү предприяти болохо Эрийскэ мехлесопункт) эрхилэгшэнь П. А. Афанасенко, парторганизациин секретарь М. С. Старкова, месткомой түрүүлэгшэ М. С. Третьяков.

БСУРП-гэй СУДНО-ЗАҺАБАРИЛГЫН ЗАВОД—директорынь П. Н. Востоков, парторгнь И. Н. Русаков, месткомой түрүүлэгшэнь Л. Ф. Репкин.

„БАЙКАЛОРЫБТРЕСТЫН УСТЬ-БАРГАЖАНАЙ КОМБИНАТ—директорынь А. И. Власов, парторгнь Галиндабаев, завкомой түрүүлэгшэ Бобров.

АРХИИН ЗАВОД—директорынь А. И. Конусенко, парторгнь К. Н. Шифин, месткомой түрүүлэгшэ Н. Н. Саранов.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ГЛАВСНАБЛЕСЭЙ УПРАВЛЕНИИН ХАНДАГАТАЙН ЛЕСОКОМБИНАТ—директорынь С. И. Рыжаков, месткомой түрүүлэгшэ Т. Т. Паников.

УЛАН-УДЫН ПАРОВОЗНО ДЕПО—начальнигынь Ф. Ф. Холин, парторганизациинь секретарь Н. Н. Нихланов, завкомой түрүүлэгшэ Л. О. Фролов.

УЛАН-УДЫН МАХОРКЫН ФАБРИКА—директорынь нүхэр Г. Ф. Полудненко, месткомой түрүүлэгшэнь М. П. Клачикин.

БМАССР-эй ГАЗАРТАРИАЛАНГАЙ МИНИСТЕРСТВЫН УЛАН-УДЫН МАШИННО-ТРАКТОРНА МАСТЕРСКОЙ—директорынь П. В. Аксенов, партийна организациинь секретарь И. В. Золоторев, месткомой түрүүлэгшэнь А. М. Бородин.

УЛАН-УДЭ ГОРОДОЙ ГОРОДСКОЙ ЭЛЕКТРОСТАНЦИ—директорынь Ф. П. Стругацкий, парторгнь С. П. Портнягин, месткомой түрүүлэгшэнь А. П. Дымников.

НЮТАГАЙ АЖАҮЙЛЭДВЭРИИН МИНИСТЕРСТВЫН МЕБЕЛЬНЭ ФАБРИКА—директорынь П. Ф. Окарев, парторгнь П. А. Шимохина, фабзавкомой түрүүлэгшэнь А. П. Бобров.

БМАССР-эй БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ АЖАҮЙЛЭДБЭРИИН УПРАВЛЕНИИН ШУЛУУТАЙН ИЗВЕСТКОВО ЗАВОД—директорынь Ф. Г. Нелюбин, парторгнь А. А. Петров, профоргнь Ф. И. Шашин.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГАЙ УЛАНАЙ СОМОНОЙ СТАЛИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ колхоз—колхозой правлениин түрүүлэгшэ С. Ц. Цыренов.

Советскэ Союз дотор

ЧАСАЙ ЗАВОДОЙ БАРИЛГА

ЧЕЛЯБИНСК, (ТАСС). Эндэ часай завод баригдажа байна. Мүнөө 10.000 дүрбэлжэн метр талмай дээрэ дүрбэн дабхар корпусай ба котельнэ болон бусад туһалбариин гэр байрануудай барилга дүүрэжэ байна. Хүдэлмэришэд ба инженернүүдэй байха гэр баригдана.

Һаяар түхеэрэлгэнүүдэй түрүүшын парти эндэ ерэхэ юм.

Харьковска патефонууд

ХАРЬКОВ, (ТАСС). Харьковска мотоpo-аккумуляторна завод һайжаруулагдаһан конструкциин патефонуудые үйлэдбэрилгые шудалжа байна. Энэ завод 1947 ондо түрүүшын 500 патефонуудые үйлэдбэрилэн гаргаха юм. Табанжэлэй эсэстэ тус завод жэлдээ 15 мянгал патефон үйлэдбэрилхэ болоно.

Тоһо болбосоруулха шэнэ заводууд

СВЕРДЛОВСК, (ТАСС). Байкалово болон Красная Слобода гэжэ госхонуудта жэлдээ 250 тонно тоһо болбосоруулха механизированнэ заводуудай барилга эхилээ. Ерэхэ жэлдэ тус область дотор үшөө хоёр тимэ предприятинууд баригдажа захалха байна.

Макушинска болон Коркинскстоһоной заводууд шэнээр һэльбэдэн заһагдахань. Тэдэ заводууд түсбүридөө жэлдээ 120 тонно тоһо 50 тонно хуурай һү гэхэ мэтые бэлэдхэхэ болоно.

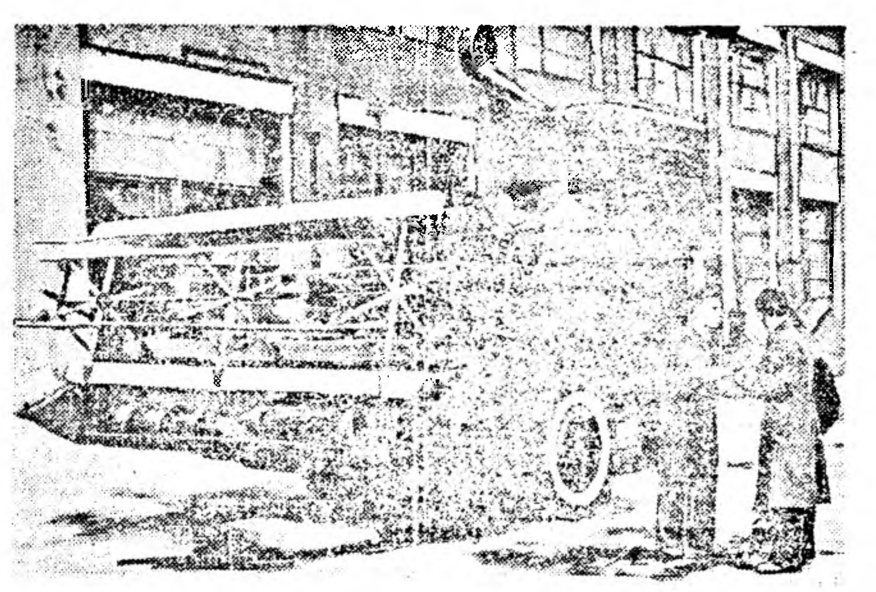

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Ильичын нэрэмжэтэ Московско заводой коллективай бүтээн гаргаһан № 1 «ЖМС—4.0» гэжэ өөрөө ябадаг түрүүшын комбайн.

ТАСС-эй фотохронико.

1938 оной урьһаламжын облигациие нэмэжэ гаргалга

Энэ оной январиин 1-һээ эхилжэ гүрэнэй дотоодын шүүбэритэ урьһаламжын 1938 оной облигациие худалдалгые ба худалдан абалгые нөөсэлгын кассанууд һэргээбэ. Үнгэрэгһэн үе соо энэ урьһаламжын бүхы үлэгдэл облигацинууд бүгэдэ шахам тараагдаба. Нөөсэлгын кассанууд гансал Москвада облигаци худалдаха ябадалые, худалдажа абаһан облигациһаа 200 миллион түхэригөөр дээшэлүүлэгдэбэ.

Саашадаа арад зоной сүлөө байһан зөөриие 1938 оной урьһаламжада хабаадуулха зорилгоор, мүнөө үедэ 600 миллион түхэригэй нэмэлтэ облигаци гаргагдажа байна. Энэнь дүрбэдэхи разрядай урьһаламжа болоно. (ТАСС).

Шэнэ рижскэ радиостанци

РИГА, (ТАСС). «Советскэ Латви» гэжэ нэрэтэй шэнэ рижскэ радиостанци баригдажа дүүрэхэеэ байна. Стальконструкци гэдэг Ленинградска конторын үндэр газарта ажаллагшад хадаа 125 метр—угаа үндэр мачтын монтаж хэжэ дүүргээ. Мачтые тогтоохо ажалые Сталинска шагналай лауреат инженер А. С. Каминский гэгшэ заабаришалан хүтэлбэрилһэн байна.

Советскэ Латви гэжэ станциие Европын бүхы радио һонирхогшод мэнэ һаяар шагнахань гээшэ.

ЖЭЛ СОО 10 МИЛЛИОН ГРАМОФОННО ПЛАСТИНКА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Эндэ грамофонно прастинкануудые үйлэдбэрилхэ томо завод байгуулагдажа байна. Энэ завод болбол Апрельскэ заводой удаа орон дотороо хоердохи предприяти болохо юм. Табанжэлэй эсэстэ тэрэ завод 8—10 миллион хүртэр грамофонно пластинкануудые үйлэдбэрилдэг болохо.

Жэлэй эсэстэ энэ ленинградска завод түрүүшынгээ продукци үгэхэ байна

Колхозно түмэр зам

ВИННИЦА. (ТАСС). Винницкэ областиин Гайсинска районой найман тосхоной колхознигууд Краснополка тосхонһоо районно центр Гайсин хүртэр 25 километр утатай нарин шугамай түмэр зам барижа байна. Замай һууринь табигдажа дүүргэгдэв. Энэ нарин шугамта түмэр замаар ороолһо тария, сахарна свекло, барилгын материалнуудые, түлишэ ба бусад ашаае шэрэхэ юм.

Дулаа бариха шэнэ материал

КИЕВ. (ТАСС). Дулаа баридаг феррон гэжэ шэнэ материал Львовско электро-энергетическэ ба Киевскэ торго ээрэлгын комбинадуудай барилганууд дээрэ түрүүшынхеэ хэрэглэгдэбэ.

Энэ хадаа нютагай эдлэлэй хаядаһа—извеско, модоной ба түмэрэй хигэдһэнһээ бэлэдхэгдэдэг юм. Феррон болбол дулаа бариха ехэ үнэтэй сувенит ба торфяной плитанууд мэтэ материалнуудые һэлгэхэ байна.

Колхозно парторганизациин муугаар хүдэлмэрильэньөө

Бичурын аймагай „Красное знамя труда" колхозой партийна эхин организациин ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушааха үедэ ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой заседани дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэбэ. Тус партийна эхин организаци болбол ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушааха хүдэлмэриие саг болзор соонь бэлэдхэхэ ябадалые хангажа шадаагүй гэжэ партиин Обкомой бюро тэмдэглэбэ.

Үнэндөөшье энэ колхоз хадаа таряа хуряалгые тон эмхи гуримгүйгөөр эхилһэн байба. Мүнөө тус колхозой 13 жаткын арайхан гэжэ бэлиинь поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Таряа хуряалгын хүдэлмэридэ энэ колхозойхид ааяр 2 недели хожомдожо ороһон байгаа. Ургаса хуряалгын хүдэлмэриие үнгэргэхэ тушаа колхозой правлениин зохёоһон түсэб хадаа бригада ба колхозууд бүхэндэ үшөө хүргэгдөөгүй байшоо.

Тус колхозой ажал хүдэлмэри хэжэ шадамаар члэнүүдэйнь 30 шахуу процент ямаршье хүдэлмэридэ хабаадалсанагүй. Эгээл иимэһээ энэ колхозойхид августын 10-һаа 15 хүртэр 400 гектар орооһото культура хуряаха байһан аад, миил 115 гектар хуряаба. Сохигдоһон 75 центнер таряатай байһан аад, оройдоо 25 центнер тушааһан байна.

Полевой станууд дээрэ „дайшалхы хуудаһанууд" ба ханын газетэнүүд нэгэшье удаа гаргагдаагүй байха юм. Тус партийна организациин 18 коммунистнуудһаа ургаса хуряалга дээрэ оройдоо 4 хүниинь хүдэлмэрилнэ. 13 комсомолецуудһаа миил 6 хүниинь энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаад, бэшэниинь бусад хүнгэхэн хүдэлмэринүүд дээрэ ажалланад. Колхозниууудай культурна ажабайдалые һайжаруулха тушаа партийна организаци ямаршье хэмжээ-ябуулгануудые хараалаагүй байгаа. Полевой станууадай гэр байрануудые һайнаар заһабарилжа, гоё һайханаар шэмэзгүй байхаһаа гадна, тэндэ саг болзор соонь газетэ болон журналнуудые абаашадаггүй байна гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой бюро тэмдэглэбэ.

Партиин доторой хүдэлмэри энэ парторганизацида тон доодо хэмжээндэ табигданхай. Партийна эхин организаци болбол хэхэ хүдэлмэри тушаагаа ямаршье түсэб зохёогоогүй байхаһаа гадна, коммунистнуудтайгаа, илангаяа залуу коммунистнуудтай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон багаар хэдэг дээрэһээнь, тэдэнэр өөһэдынгөө идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа ямаршье анхарал оролдолгоёо гаргадаггүй байһан юм. Табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн кружок хүдэлмэрилнэгүй.

„Красное знамя труда" колхозой партийна эхин организациин иимэ хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэн ябадал хадаа имагта ВКП(б)-гэй Бичурын айкомой зүгһөө энэ партийна организацида туһаламжа үзүүлээгүй байһан дээрэһээ болобо гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй байна. Партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэринүүдые уг үндэһөөрынь һайжаруулха тухай гаргаһан ВКП(б)-гэй Обкомой XXIII пленумэй шиидхэбэриие тус партийна организаци дүүргэлтэ болгоогүй байшоо. Теэд, ВКП(б)-гэй айкомой бюрогой заседани дээрэ энэ колхозой партийна эхин организациин секретарай тоосоое зүбшэн хэлсэбэшье һаа, энээниие хайша хэрэгээр хэжэ, тэндэ баталагдаһан шиидхэбэриингээ дүүргэлтые шалгаагүй байха юм,—гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой бюро тэмдэглэһэн байна.

ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол тус колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Белых гэгшые энэ тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн дутуу дунданнуудые ойрын үдэртэ үсадхаха гэжэ уялгалба. Гэхэтэй хамта, партиин Обкомой бюро болбол ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэб тухай хуулиие ба ВКП(б)-гэй Обкомой XXIII пленумэй шиидхэбэриие ургаса хуряалгын ба гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэридэ хабаадалсажа байһан колхозниууудта һайнаар ойлгуулхые уялгалба.

Ургаса хуряалгата, мүн тогтоогдоһон болзор соонь гүрэндэ таряа талха, овощь ба хартаабха тушааха хүдэлмэридэ бүхы колхозниуудые элсүүлхэ зуураа, тэдэнэрэй дунда социалистическэ мүрысөөе үргэн далайсатайгаар ябуулха угаа шухала байна гэжэ партиин Обкомой бюро тоолоод, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Белых гэгшэдэ колхотойнгоо правленитэй хамта ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэриие хурдан темптэйгээр ябуулха тушаа дэлгэрэнгы заабари үгэбэ.

Түбхын түрүүндэ колхозойнгоо мэдэлдэ байһан бүхы жатка, лобогрейка хуряалгада табижа, тэрэниие таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилүүлхэ гэжэ уялгалба. Ажал хүдэлмэри хэжэ шадамаар бүхы колхозниуудые ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ элсүүлхэһээ гадна, тэдэнэрэй даалгабарита нормоёо үлүүлэн дүүргэхэ ба ургаса хуряалгые гээлтэгүйгөөр хэхэ ябадалынь хангаха. Таряа сохилго ба сэбэрлэлгые тухэреэн сүүдхэ соо эрхилхэ угаа шухала гэжэ тоолоһон байгаа.

Таряа тушаалгын хүдэлмэриде хурдадхаха зорилготойгоор тусгаар транспортна бригада эмхидхэжэ, тэрэниие хүтэлбэрилэгшөөр эрхим һайн ба шударгуу колхозниые томилхо. Таряа тушаалгын үедэ тэрээнэй харууһа ба тоо бүридхэлые һайжаруулха шухала байна.

Энэ тон шухала хүдэлмэридэ хабаадалсажа байһан колхозниуудай культурно-ажабайдалые һайжаруулхын тулада полевой стануудые, тракторна вагончигуудые заһабарилаад, лозунг болон плакадуудаар гоёохоһоо гадна, тэндэ газетэ, журналнуудые саг болзор соонь таһалгаряагүйгөөр хүргэжэ байхые партийна эхин организацида дурадхаба. Ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэринүүдые ябуулхатаяа хамта, хахалагдаһан пара хоёр дахин элдүүрилхэ, намарай пар хахалха, үбһэ тэжээл бэлэд хэхэ ба малай үбэлжэлгэдэ нарын нягта бэлэдхэл хэхэ гэхэ мэтын хүдэлмэринүүдые хуряалга ба сохилготой нэгэн доро ябуулжа байха ёһотой.

Тэрээнһээ гадна, энэ хүдэлмэринүүдтэ хабаадалсажа байһан колхозниуудта шэнэ табанжэлэй түсэб тухай, мүн мүнөө үеын оршон байдал тухай асуудалнуудаар элидхэл ба лекцинүүдые үнгэргэхэ, ханын газетэ ба „дайшалхы хуудаһануудые" удаа дары гаргажа, тэрээн дээрэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бэшэхэтээ хамта, хуряалга дээрэ гээгдэжэ ябагшадые эрид шууд шүүмжэлхэ шухала байна. Мүн полевой станууд дээрэ газетнэ витринэ эмхидхэжэ, тэрээнээ үдэр бүри шэнэ газетээр һэлгэжэ байха хэрэгтэй.

Социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлхэтээ хамта, бригада болон звено бүхэндэ мүрысөөнэй дүнгые тунхаглаха показателиин доска эмхидхэхэ, партиин доторой хүдэлмэриие һайжаруулха, парторганизациингаа хүдэлмэриие түсэбэй ёһоор ябуулха, коммунистнуудай политическэ һуралсалые эрхилхэ, бүхы коммунистнуудай эдибхитэй хабаадалгатайгаар партийна суглаае удаа-дары үнгэргэжэ, коммунистнуудые политическээр хүмүүжүүлхэ парторганизациин секретарай мүнөөдэрэй уялга мүн.

Таряа, хуряалга ба тушаалгада хабаадалсажа байһан коммунистнууд өөһэдөө ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, бусад колхозниуудта жэшээ харуулжа, түрүү үүргэнүүдээ дүүргэхэ зуураа, даалгагдаһан хүдэлмэридөө тон харюусалгатайгаар хандаха ёһотой. Тиимэһээ коммунист бүхэн даалгабарита ажал дээрээ хододоо эрхим жэшээнүүдые харуулжа ябаха үүргэтэй болоно. Малажал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, хүдөө ажалай продуктнуудые гүрэндөө саг болзор соонь тушааха болон колхозоо эмхидхэлэй ажахын талаар бэхэжүүлхэ хэрэгтэ колхозно партийна организаци ба тэрэнэй коммунистнууд ехэхэн үүргэ бэелүүлхэ байһанаа мэдэхэ үүргэтэй.

Тус колхозой комсомольско эхин организаци тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Тиимэһээ партийна эхин организаци болбол комсомольско эхин организациингаа хүдэлмэридэ үдэр бүри халуун туһаламжа үзүүлжэ, ажахын ба политическэ удхашанартай кампанинуудые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы комсомолецуудые элсүүлхэ ёһотой байна.

Энэ айхабтар ехэхэн зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь ВКП(б)-гэй Бичурын айком, тэрэнэй эмхидхэлэй-инструкторск таһагай хүдэлмэрилэгшэд болбол тус колхозой партийна эхин организацида халуун туһаламжа үзүүлжэ, ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой шиидхэбэри соо хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай дүүргэлтые саг үргэлжэ шалгаж байхань тэдэнэрэй түрүүшын уялга мүн.

Г. Нимбуев.

ҺҮ, ТОҺО ТУШААЛГЫЕ УДААРУУЛНА

Гүрэндэ һү тушааха уялгануудые дүүргэхэ хэрэг колхоз, колхозой үрхэтэ, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай түрүүшын зорилго мүн. Мухаршэбэрэй аймагай түрүү колхозууд энэ зорилгоёо хүсэд ойлгоод, гүрэндэ һү тушаалгые эмхитэйгээр ябуулжа байна. Сутайн сомоной «Путь Ленина» гэжэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Сучков) 1946 он соо гүрэндэ тушааха һүнэй түсэбые 126 процент дүүргэһэн байха юм. Никольско сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз һү тушааха түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөөд байна.

Гэбэшье, аймагай зарим колхозууд гүрэндэ һү тушааха хэрэгтэ тон хангалтагүйгөөр хандажа байха юм. Зандинай сомоной «Комсомол» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Дагбаев, партийна эхин организациинь секретарь нүхэр Жигмитова) түсэбөө миил 29 процент дүүргэһэн аад, һү тоһоёо ондоо тээшэнь худалдажа байна. Жэшээлхэдэ, колхозой түрүүлэгшэ Дагбаевай захиралтаар, 132 килограмм тоһон, 310 килограмм зөөхэй, 1500 килограмм һүн худалдагдаһан байха юм.

Тус сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Овчинников) һү тушааха түсэбөө—11 процент, Октябриин сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Бандаров) —19 процент. Суулгын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Хандажапов) 21 процент дүүргээд байна.

Дээрэ нэрлэгдэһэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һү ба тоһоной бэлэдхэлые түргэн дүүргэхын орондо, харин али болохоор үрижэ гаргашалжа байха юм.

Гүрэндэ һү, тоһо тушааха түсэбые саг болзор соонь дүүргүүлхын түлөө бүхы хэмжээнүүд абтаха ёһотой. Түсэбүүдээ дүүргээгүй байһан аад, һү, тоһо үрижэ байгшадтай эрид тэмсэл хэхэ шухала.

Д. МИЖИТОВ.

Лагерьта амараад бусаба

Сэнгэлиг хүхюун зунай сагые тунгалаг арюун ой модо, уһа голой уужам амисхалда, һонор солбон бэеын махабадые зангидан, һуралсалайнгаа жэлые шэнэ хүсөөр, абьяс түгэс хурса бэлигээр манай зол жаргалта багашууд угтан эхилхэнь.

1946—47 онуудай һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ саг хэдэхэн хоног үлэбэ. Тиихэтэй хамта, мүнөө пионерэй лагерьнууд хаа-хаанагүй хаагдажа, һурагшад гэр гэртээ бусаба.

Медсантрудай союзай обком болбол мүнөө зунай сезон соо 200 хүүгэдые пионерэй лагерьнуудта амаруулжа, энэ үдэр лагерайнгаа сезониие хааба. Лагерьтань сэрэгэй албанда ябагшадай, дайнда нүгшэгшэдэй ба инвалидуудай хүүгэд амарһан байна.

ТАСС-эй буруушаалга

Һаяхан «Шэньбао» гэжэ китайска газетэ болбол Потсдамда болоһон хэлсээнэй үедэ Холбоото Штадууд, Советскэ Союз ба Великобританиин хоорондо Хитадта зохид һайн бэшэ нюуса пакт баталагдаһан байна гэһэн өөрынгөө Вашингтонско корреспондентын мэдээсэлые тунхаглаба. Һүүлэй не... соо иимэ пакт баталһан тухай ... дээсэл США-да таража байна ... жэ энэл газетэ заана.

Тэрэ дурсагдаһан мэдээсэл ... оройдоо ямаршье үндэһэгүй ба ... рото провакационно шэнжэтэй ... нал бодолые харуулна гэжэ ... дүүлхые ТАСС-тэ түлөөлэгдэбэ.

Хэблэлэй шэнжэлэ...

ТАБАНЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД ХЭР ЗЭРГЭ БЭШЭНЭБ

(„Сталинец"—ВКП(б)-гэй Яруунын айкомой ба ажалшадай депутадуудай аймсоведэй орган; „Торейский колхозник"—ВКП(б)-гэй Ториин айкомой ба ажалшадай депутадуудай аймсоведэй орган)

СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тухай туйлай ехэ программатай бүхы ажалшадые хододоо танилсуулжа байха, шэнэ табанжэлэй гол зорилгонуудые эли тодоор тайлбарилжа үгэхэ, табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлхэ—мүнөө үедэ манай хэблэл газетэнүүдэй шухала зорилго гээшэ. Яруунын аймагай «Сталинец» гэжэ газетэ (редакторынь нүхэр **Цыденов**) энэ зорилгоёо зүбөөр ойлгоо.

Табанжэлэй түсэб тухай хуулиин толилогдоһон сагһаа эхилээд, Яруунын газетын арбан хоер номерые (№ 19—31) хаража үзэһэн байнабди. Шэнэ табанжэлэй удхашанар ба үүргэ тухай ойлгуулламжын удхатай бэшэгүүдые Яруунын газетэ номер бүхэндөө толилжо байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй. «Сталинец» газетын дурсагдагша 12 номертонь табанжэлэй түсэб тухай хамта 24 пропагандистска статья ба уншагшадай бэшэгүүд толилогдоһон байна. Ажаүйлэдбэриин али олон һалбаринуудай хүгжэлтэ тухайда, адуу малай тоо толгойн олошоржо ба ашаг үгэлгын дээшэлхэ тушаа, ороохото культурануудай ургалта, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүд дээрэ машинануудай дэлгэрхэ тухайда пропаганда, мүн түрүү хүнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые харуулһан, табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тулада аймаг доторнь социалистическэ мүрысөөнэй хэрзэргэ дэлгэржэ байһые тодорхойлон. шэнэ табанжэлые бэелүүлхэ хэрэгтэ коммунистнууд ба комсомолецуудай үүргэ тухай бэшэгүүд Яруунын газетэдэ хододоо толилогдодог байха юм.

Дээрэ дурсагдаһан зүйлнүүдые баримталхын тулада нэгэ хэдэн жэшээнүүдые харуулая. «Сталинска шэнэ табанжэл дотор бидэнэр юунэй түлөө тэмсэхэ биибди» гэжэ статья хоёр номертонь (№ 19 ба 20) гараһан байна. Энэ статья дотор арадай бүхы ажахын һалбари бүхэнэй хэрзэргэ хүгжэжэ ургаха байһан тухай шухала тоонууд толилогдобо. Жэшээнь, «1946—1950 онуудай турша соо 950 машинно-тракторна шэнэ станцинууд байгуулагдаха, 325 мянган тракторнууд ба олон хүдөө-ажахын машинанууд колхозууд ба совхозуудта үгтэхэ байна. Адуу моридой тоо толгой 46 процент, эбэртэ томо малай—39 процент, хони ба ямаанай—75 процент ургаха юм.»

«Хүдөө ажахыда механизаци хэхэ тухай» гэһэн статья соогоо (№24) тракторна сеялка, плуг ба сноповязалканууд, сенокосилка ба молотилкануудай хэрзэргэ олон болохые харуулна. Жэшээнь, 1950 ондо ороохото культуранудай 55 процентыень комбайнаар хуряажа абадаг болохо байна. Тэрэшэлэн «Малажал хэрзэргэ хүгжэхэб» (№ 23), «Ороохото культуранудай шэнэ амжалтын түлөө» (№ 25), «1946 — 1950 онуудта хүдөө ажахы ямар болохоб» (№ 26), «Агуухэ хүдэлмэринүүдэй Сталинска программа» (№ 27) гэхэ мэтын статьянууд «Сталинец» газетын номер бүхэндэ һубаран гаргагдаһан байха юм.

Мүн табанжэлэй турша соо аймагайнгаа колхозой хэрзэргэ хүгжэхэ байһыень харуулна. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гомбоев 1950 ондо колхозойнгоо ямар болоод байха тухайда газетээр дамжуулан хөөрэнэ. Тус колхоз 1950 ондо адуу моридоо ба эбэртэ томо малаа 30 процент, хони ямаагаа 35 процент олошоруулха, һаамхай үнеэн бүхэнһөө 600 литрһээ доошо бэшэ һү һааха, томо хонин бүхэнһөө дунда жэшээгээр 1,5 кг. нооһо хайшалха, малайнгаа үүлтэрыень һайжаруулжа ашаг үгэлгыень арбидхаха, үбһэ таряанайнгаа ургасые ехэдхэхэ, ороохото культурын гектар бүриһөө 12 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряажа абаха түсэбтэй байха юм. Тэрэшэлэн колхозниуудаа культурна ба болбосон байдалтай болгохын тулада хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаһан байна.

Шэнэ табанжэлые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала байһыень тэмдэглэхэ зуураа, Яруунын аймагай газетэ түрүү хүнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые зүбөөр харуулна. Хабарай тарилгын үедэ залуушуул-комсомолецуудай мүрысөөндэ илажа түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, түрүү һуури эзэлһэн, «Коминтерн» колхозой дэргэдэхи комсомольско залуушуулай звеногой (звеноводынь нүхэр Токтохоева) ямар ушарһаа илаһыень зүбөөр тодорхойлно.

Тэндэ агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаһан байгаа. Звено дотор хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгые үдэр бүри гаргадаг, элдэб асуудалнуудаар һонин хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, газетэ журнал ба номуудые колхозниуудта уншажа үгэдэг байгаа. Мүн трактористнар ба малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшүүл тухайда нилээд бэшэнэ.

Тиихэтэй хамта табанжэлэй түсэб тухай пропаганда ябуулха хэрэгтэ нилээд дутагдалнууд бии. Нэгэдэхеэр, табанжэлэй турша дотор бүхы аймаг соогоо, МТС ба колхозуудта бэелүүлэгдэхэ ёһотой хэмжээ-ябуулганууд тухай тон багаар бэшэнэ. Гансал нүхэр Гомбоевой хөөрөөе газетэдэ гаргаһан байгаа. Колхозуудай түсэбүүдые толилхоһоо гадна, түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһыень харуулха, дутуу дунда зүйлнүүдыень элирүүлжэ, тус дутагдалнуудаа усадхаха замыень колхозниуудтаа зүбөөр заажа үгэхэ хэрэгтэй.

Хоёрдохеор, Яруунын газетэ большевистскэ шүүмжэлые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаагүй. Колхозниуудаа баяжуулха ба культурна болбосон байдалтай богохын тулада колхозой зөөриие үригшэдтэй эсэргүү эрид хатуугаар тэмсэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, колхозой зөөриие үрихэ ба үбэршэлхэ ушарнууд Яруунын аймагта нилээд үзэгдэһэн байна. Теэд, энээн тухайда «Сталинец» газетэ огтошье бэшээгүй гэхээр байна.

Уншагшадаа табанжэлэй түсэбтэй танилсуулха талаар Ториин аймагай газетые абажа үзөө һаа, Яруунынхиһаа тад ондоо байна. Табанжэлэй түсэб тухайда Яруунын газетын 12 номертонь хамта 24 статья толилогдоһон байхадань, харин «Торейский колхозник» газетын үзэгдэһэн 12 номеройнь миил 3 номерто оройдоо 3 статья толилогдоһон байха юм. Табанжэлые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн тухайда газетынгаа 2... дахи номерто бэшэһэн байна. Мүн «Шэнэ табанжэлые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэеэ хандуулая» (№25) «Авангард колхозой табанжэлэй түсэб»—гэһэн энэ гурбан зүйлһөө бэшэ юумэ табанжэлэй түсэб тухайда толилогдоогүй байна.

«Газетэнүүд болбол шэнэ табанжэлэй зорилгонуудые үдэр бүхэндэ тайлбарилжа үгэхэ, тэдэниие дүүргэхын түлөө хододоо тэмсэхэ, ажалшадай оюун үүсхэлые дэмжэжэ социалистическэ мүрысөөнэй түгые дээшэнь үргэхэ уряалтай» («Культура и жизнь» гэжэ газетэ № 1) гэһэн заабариие Ториин аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэд үшөө ойлгоогүй байһаниинь гайхалтай.

Эрхим һаалишан

Кяхтын аймагай Усть-Киранска сельсоведэй «Большевик» колхозой һаалишан Надмид Намжилона гэгшэ аймаг соогоо эрхим һаалишан гэжэ тоологдоно. Энэ жэлдэ 10 үнеэ түрүүлжэ, тэрэнэйнгээ түлнүүдые бүрин бүтэнөөр тэнжээгээ. Намжилона болбол һү һаалгынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээд байна.

Ф. БОМШТЕЙН.

ЗАЛУУ БАГШАНАРТА ТУҺАЛАМЖА

Манай республикын һургуулинуудай залуу багшанар методическа асуудалаар статьянуудые тунхаглахые манай газетын редакцида хандаһан байна.

Тэдэнэй хүсэлые дүүргэхын зорилгоор методическа асуудалаар нэгэ хэдэн статьянуудые тунхаглахаминай. Мүнөө „һургалгын нэгэн шухала асуудал" гэжэ статья доор тунхаглабабди. Удаань „Грамотада һургаха метод" гэжэ нэгэ статьяе гурбан бүлэг болгон удаахи номернуудтаа толилхо байнабди.

I. ҺУРГАЛГЫН НЭГЭН ШУХАЛА АСУУДАЛ

Багашуудые һургаха ба хүмүүжүүлхэ ябадалда грамотада һургалгын хүдэлмэри тон шухала асуудал мүн, һурагшадай нэгэдэхи класста һураһан юумэнь тэдэнэй саашанхи һуралсалда гол шухала һууринь боложо үгэдэг. Үхибүүд нэгэдэхи класста эхилжэ һурахадаа эрдэмдэ һураха саашанхи һууриһа табижа эхилнэ гээшэ. Гадна, гансал эрдэм һураха һуури олодог бэшэ, мүн бэеэ зүбөөр абажа ябаха, ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхэ түрүүшын дадал олохо зэргэтэй. Һурагша һургуулида эхилжэ орохоһоо эхалаад эрдэмдэ һураха бата һууритай боложо шадаагүй һаа, саашаа ехэ лэ ядалдаха ба ойлгожо ядаха зүйлнүүдынь улам олон болохо жэшээтэй байна.

Эхин һургуулиин дүрбэн классые арай гэжэ аһамагаар дүүргэһэн һурагшад саашаа долоон жэлэй һургуулиин табадахи класста орохо хүсэд бэлэдхэлтэй болоогүй байдаг. Долоон классые тиимэрхүүгээр дүүргэгшэд дунда һургуулиин наймадахи класста орожо һурахадаа бэлэдхэлынь дутамаг байдаг. Арбан классые тингэжэ дүүргэгшэдэй ехэнхинь дээдэ һургуулида орохо эрилтэнүүдые хангаха эрдэм олоогүй, һэбхихэн бэлэдхэлтэй байдаг юм. Иимэ байдалые усадхалгын үндэһэниинь нэгэдэхи класста һурагшадай ойлгосо ба һуралсалһаань дулдыдаха байна.

Тиимэ тула, нэгэдэхи класста ном заалгые бэлэхэн хэрэг гэжэ бодоод, тон бэлэдхэл багатай, дүршэлтэй болоогүй багшанарые классай багша болгон томилдог ушар тон эндүүрэлтэй хэрэг гээшэ. Нэгэдэхи классайхинда ном заахадаа, һурагшадта үзэгүүдыень нэгэ нэгээр заажа үгөөд, тэдэнээ холбожо үгэ болгон нэрлэжэ уншадаг болоходонь һурагшадые грамотада һургалга хүсэндөө ороно гээшэ гэжэ зарим нэгэдэхи классай багшанарай һанадаг ябадалынь тон лэ буруу байна гээшэ. Энэ хоер эндүүрэлтэй эрид тэмсэхэ шухала болоно.

Һая болоһон багшанарай республиканска съезд дээрэ энэ асуудал тухай дүй дүршэл ехэтэй, эхин ба дунда һургуулиин һуралсалай хүдэлмэриие һайн мэдэхэ болоһон, арба хорин жэлэй стажтай багшанар (республикын габьяата багшанар И. Г. Дадуев, Т. Б. Баханов ба бусад) өөһэдынгөө үгэ соо тон тусгаар тэмдэглэһэн байна. Эхин ба дунда һургуулинуудта һуралсалай хүдэлмэриие һайжаруулха гэһэн энэ үеын шухала зорилгые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ хүдэлмэриие нэгэдэхи класста грамотада һургалгаһаа эхилхэ ёһотой.

Хэнэйшье мэдэһээр нэгэдэхи класста һайнаар һуража гараһан һурагшад саашадаа ходол һайнаар һурадаг юм. Мүн нэгэдэхи класста һурахадаа һайн дүршэлтэй, шадамар бэрхэ багшада заалгажа гараһан һурагшад гансал уншаха бэшэхэдээ шадамар байдаг бэшэ, алибаа юумые удхалан ойлгохо, хөөрэхэдөө бэрхэ, эрдэм һураха эдибхи һайнтай, һургуулидаашье, гэртээшье, олонойшье дунда һалан бэшээр, бэеэ эмхитэйгээр абажа ябаха дадалтай болоһон байдаг. Энээн дээрэһээ, тэдэнэй саашаа һайнаар һурахадань өөһэдтэнь зоборигүй, амархан байдаг.

Манай Бурят-Монгол һургуулинуудта хүүгэдые грамотада һургалгын хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудал тоншье бага һуури эзэлдэг байһаниинь ехэхэн хойшолонгуудтай байдаг юм. Үхибүүдые һайнаар һургаха хэрэгые хүсэд гүнзэгыгөөр ойлгоогүй байһан ушарнууд багшанарайшье дунда үзэгдэдэг. Иимэ дээрэһээ һурагшадай түрэлхи хэлэнэй бэлэдхэл һуралсалай бэшэ предмедүүдые һайнаар ойлгохо зэбсэгынь боложо хүсэд шадаадүй, харин түрэлхи хэлэн болбол бэшэ предмедүүдһээ бэрхэтэй, хүндэ предмет гэжэ алдуутайгаар харагдадаг ябадал гансал бэшэ үзэгдэдэг.

Үнэндөө эхин һургуулида түрэлхи хэлэнэй үүргэ бүришье ехэ. Грамотада һайнаар һураһанайнгаа ашаар, оршуулагдаһан учебнигүүдые хэрэглэжэ, арифметикэ, географи, естествознани, истори мэтые үзэжэ һурахадань түрэлхи хэлэниинь тон шухала зэбсэг боложо үгэхэ ёһотой. Энээнһээ гадна, ород хэлээр грамотада һайн һураха һууринь энээгээр табигдаха байна. Эдэ предмедүүдээр эхин һургуулида һайн һураһан ябадалынь тэдэнэй дээдэ класста ороходоо һайн һураха зэбсэгынь боложо үгэхэ ушартай байнабшуу.

Энэ шухала асуудалые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула иимэнүүд эмхидхэлэй ба педагогическа эрилтэнүүдые дүүргэхэ шухала: 1) нэгэдэхи классуудта тон һайн дүршэлтэй ба методическа, педагогическа талаараа бэлэдхэлтэй багшанарые табиха; 2) түрэлхи хэлээр багшанарай бэлэдхэлые һайжаруулха талаар эрилтэнүүдые шангаар табиха; 3) нэгэдэхи классай һурагшадай һураха условиень һайнаар зохеон табиха, һайн шанартай али бүхы хэрэгсэлээр—номоор, тетрадаар хүсэд хангаха; 4) грамотада һураха методикые һайн шудалха, энээниие улам нарижуулан һайжаруулха, багшанарай олоһон һайн дүй дүршэлые ниитэ багшанарта хүргэн тараах гэхэ мэтын эрилтэнүүдые дүүргэхэнь шухалын шухала болоно.

Ээ 1946—47 оной һуралсалай жэлболбол энэ талаар горьтойхон амжалта туйлаха түрүүшын жэл болхо ёһотой. Нэгэдэхи классай һурагшадта заалгын шанарые эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

Д. МИЖИДОН.

Антисоветскэ сагаангвардейскэ организацие хүтэлбэрилэгшэд японско тагнуулай агентнууд атаман Семенов, Родзаевский ба бусадай хэрэг тушаа сүүдэй процесс

Семенов Г. М., Родзаевский К. В., Бакшеев А. П., Власьевский Л. Ф., Шепунов Б. Н., Охотин Л. П., Михайлов И. А. болон Ухтомский Н. А. гэгшэдые гэмнэхэ

ГЭМНЭЛТЫН ЗАКЛЮЧЕНИ

...хэрэг тушаа гэмнэгдэһэн ...в, Родзаевский, Бакшеев, ...ский, Шепунов, Охотин, ...в болон Ухтомский гэгшэд ...э засагай дайсад байһан ...хэдэн олон жэлэй турша ...онтоной хүтэлбэри доро яба...үүлэн советскэ Россиин га...рэ болон удаа тээнь хилын ...байжа Советскэ Социалис... Республиканнуудай Союзда ...тон эдибхитэй тэмсэл хэ...на гэжэ мүрдэлгөөр тодор...

...ционии түрүүшын үдэрһөө ...Семенов, Бакшеев, Михай...томский ба бусад гэмнэг... Советскэ Россида эсэргүү ...бхитэй зэбсэгтэ тэмсэлые ...айхадаа, Росси дотор совет...гүүлалтые унагаажа, капи...е дахин бодхоохо гэһэн зо...абиһан байгаа.

...гдэгшэ Семенов 1917 ондо ...Ленин болон Петроградска ... членүүдые арестовалжа, ...е алаха гэһэн зорилго та...оветскэ Россидо эсэргүү за...эмхидхэхэ һэдэлгэ гаргаба. ...ов асуултада иигэжэ мэ...

...ветскэ засагта эсэргүүсэһэн ...ни эдибхитэй ажал ябуул...хадаа Петроградта хүдэлмэ...эн ба солдатска депута...ай соведүүдэй бии болохо... 1917 ондо эхилһэн юм. ...эрэ сагта Петроградта бай...на эндэ тохеолдоһон ориюн ...алые ойлгожо, би болбол ...сэрэгэй училищануудай ...амжатайгаар переворот ..., Таврическа ордониие ...жэ, **Ленин** ба Петроград... Соведэй членүүдые аресто...һан бэеэрээ большевистскэ ...ениие толгойгүй болгохо ...Петроградай революционно ...изониие мухардаһан бай...да оруулхын тулада тэдэ...е тэрэ дары буудажа алаха ...атай байһан хүм».

...ондо Семенов болбол Бак... Власьевский гэгшэдтэй ...лас Дурна зүг худар тэрье...шоод, японско интервент...гэмтэ муухай барисаатай ...тэдэнэй хүтэлбэри доро ...онско мүнгөөр офицернүүд, ...хасагууд болон советскэ за...айсан харша хүнүүдһээ са...ми бии болгоһон байха юм. ...иин зарим сэрэгүүдынь Се... Бакшеев болон Власьевскиин ...валгаар японско интервент... хамта ябажа, Улаан Арми... партизанска отрядуудта ...тон эдибхитэй зэбсэгтэ ...хэһэн, карательна экспедици...эмхидхэһэн, тосхонууд ба ...нүүдые галдаһан, советскэ ...дэмжэһэн тэндэхи нюта...ниие олоорынь буулан ала...ермэдэһэн ба доромжолһон

...ов, Бакшеев, Власьевский ...гражданска дайнай герой ...урна зүгтэ партизанска хү...е ударидагша Сергей Лазо ...хорлон алаһанай түлөө ха...атай байна. тэрэниие япон...агаангвардейцүүд паровозо... амидыгаар хаяжа шатаа...гаа.

...скэ засагта эсэргүүсэн ...эй тэмсэл хэжэ японтоно ...аад байхадаа, Семенов ба ... гэгшэд интервентнүүдтэй ...хэлсэһэн бэеэрээ, 1919 ...контрреволюционно прави... Читэдэ байгуулһан, Забай... территори дээрэ сэрэгэй дик...торгтооһон, алибаа револю...ябадалые шэрүүн хатуугаар ..., сагаан армида алба хэ...баалалтаар сэрэгтэ татаһан, ...үшэлэн үбһэ тэжээл болон ...юрилые буляан хуряажа ...байха юм.

...ондо Колчагай заабаряар ...ска зүүн заха газарай бүхы ...э хүсэнүүдэй командованиие ...өөэ лаажа абаад, советскэ ...рмие Россиһаа таһалжа, тэ...японтондо үгэхэ тухай япон...ликтарагшадтай хэлсээ хэ...аа, тэрэнэйнгээ түлөө япон... хамаг бүхы шүхала хэрэг...мсэгүүдые, советскэ засагта ...сэн тэмсэхын түлөө тэрэ тоодо ...эрэгсэлииье абаһан байха юм. ...аан армиие үй бута сохиһо...үлээр, 1922 ондо Семенов, ... болон Власьевский гэгшэд ...журн худар зугадажа ари... японско тагнуулай даалгаба...ндэ «Российска эмигрант... хэрэгүүд тушаа бюро» бо...лас Дурна зүгтэ байгаа ха... союз» гэхэ мэтын анти...э сагаан гвардейскэ эмхи... бии болгобо.

Гэмнэгдэгшэ Родзаевский гэгшэ советскэ засагта дайсан харша үзэлтэй байһан хадаа, 1925 ондо СССР-һээ Маньчжури худар тэрьедэжэ ошоод, тэндэ японтондо алба хэхээр орожо «Российска фашистска союз» гэжэ нэрэтэй тон эдибхитэй фашистска организациие бии болгоһон ба толгойлһон байна.

Тус организациин антисоветскэ ажал ябуулхадань энэ хэрэг тушаа гэмнэгдэһэн полицейскын хүбүүн Охотин гэгшэ мүн лэ эдибхитэйгээр хабаадалсаба.

Гэмнэгдэгшэ Шепунов гэгшэ контрреволюционно корниловско үймөөн болоходо, баһа 1922 ондо Дунда Азида меньшевистскэ восстани болоходо эдибхитэйгээр хабаадалсагшадай нэгэниинь болоно. Хилын саана тэрьедэжэ ошоһонойнгоо һүүлээр японско тагнуулда алба хэхээр ороһон ба тэрэнэй даалгабаряар «Монархическа нэгэдэл» гэжэ нэрэтэй антисоветскэ сагаан гвардейскэ организаци бии болгоһон байха юм.

Урдань колчаковско правительствын министр байһан гэмнэгдэгшэ Михайлов ба князь Ухтомский гэгшэд сагаантанай үй бута сохигдоһоной һүүлээр профессиональна шпионууд болоһон байгаа.

Японско агентнууд байхадаа гэмнэгдэгшэ Семенов, Родзаевский, Бакшеев, Власьевский, Шепунов, Охотин, Михайлов болон Ухтомский гэгшэд японско тагнуулай хүтэлбэреэр ябажа шпионско диверсионно ба террористическэ группануудые бии болгоһон ба дайсан харша хүдэлмэри хэхын тулада тэдэниие Советскэ Союз худар эльгээһэн, мүн тэрэшэлэн сагаангвардейцүүдэй дундаһаа зэбсэгтэ отрядуудые бии болгожо японско армитай хамта Советскэ Союзда добтолхын тулада тэдэниие бэлэдхэжэ байба.

Гэмнэгдэгшэ Семенов Японидо, Маньчжурида ба Хитадта сагаангвардейскэ сэрэгүүдые хүтэлбэрилэгшэ байһан хадаа, японско агрессивнэ түсэбүүдые зохеогшо генералнууд Танака, Араки ба бусадтай нюурай барисаатай байжа, Советскэ Союзда зэбсэгтэ добтолго хэхэ түсэбые дайн болохоһоо бүри түрүүн зохеоходонь хабаадалсаһан, мүн тэрэшэлэн советскэ Алас Дурна зүгтэхи газарые таһалан абаһанай һүүлээр, тэндэ байгуулагдаха «буфернэ гүрэн» гэдэгэй толгойнь боложо һуухаар японтоноор томилогдохо байһан юм.

Советскэ Союзай газарые булимтаран абахын зорилгоор тэрээндэ сэрэгээр добтолхо гэжэ хэдэн олон жэл соо бэлэдхэл хэжэ байхадаа, японско булимтарагшад хадаа сагаангвардейцүүд айхабтар ехэ юумэ хэхэ юм гэжэ хараалһан байна, тэрэнь Советскэ Союз тушаа японско агрессивнэ түсэбүүдые бэелүүлхэдэнь, эдибхитэйгээр хабаадалсаха еһотой байһаниинь мүрдэлгөөр тодорбо.

Гэмнэгдэгшэ Семенов японско генералнууд Танака ба Араки гэгшэдэй заабаряар Советскэ Союзда зэбсэгтэ добтолго хэхэ ба советскэ Алас Дурна зүгые таһалан абаха гэһэн түсэбүүдые зохеоходонь хабаадалсаһан байна.

Энээн тухай гэмнэгдэгшэ Семенов асуулта дээрэ иигэжэ хэлээ:

> «1926 ондо намтай уулзахадаа Танака болбол би премьер болоод байхадаа зүүн Сибириие СССР-һээ таһалха гэжэ хэзээ үни хараалһан түсэбөө бэелүүлхээр японско правительствын ажал хэрэгүүдые зорюулжа, энэ территори дээрэ «буфернэ гүрэниие» бии болгохоб гэжэ хэлээ һэн. Танака болбол эндэ хөөрэлдэхэдөө ерээдүйн сагта байгуулагдаха Алас Дурна зүгэй правительствын ударидагшын тушаалда намайе һуулгахаб гэжэ найдуулһан юм».

1931 ондо Маньчжуриин газарые булимтаран абажа, тэрэниие СССР-тэ добтолхо плацдарм болгоһоной һүүлээр. японско генеральна штаб хадаа Советскэ Союзда эсэргүү дайн хэхэ бэлэдхэлые түргэдхэжэ эхилһэн ба тэрээнтэй дашарамдуулан сагаангвардейцүүдэй дунда антисоветскэ ажал-ябуулгые һэргээн шангадхахые гэмнэгдэгшэ Семеновто дурадхаһан байна.

Энэ асуудал тушаа гэмнэгдэгшэ Семенов иигэжэ хэлээ:

> «...Маньчжуриин эзэмдэгдэһэнэй һүүлээр 1931 ондо би Квантунска армиин штабай хоердохи таһагай начальник полковник Исимура гэгшэтэй уулзахаар дуудагдаһан байгааб... Японско генеральна штаб Советскэ Союзай газарта японско армиин сүмэрэн орохо түсэб зохеожо байна гээшэ, тиихэдээ энэ хэрэгтэ сагаан эмигрантнуудта ехэхэн үүргэ үгэжэ байна гэжэ Исимура намда хэлээ һэн.
>
> Саашаа Исимура болбол сагаангвардейцүүдһээ зэбсэгтэ хүсэнүүдые бэлэдхэжэ, өөрынгөө хэмжээ-ябуулганууд тухай мэнэ һаяар мэдээсэхые намда дурадхаһан байна».

Хасан нуурай дэргэдэ ба Халхын Голдо дайн байлдаануудай болохо үедэ тус событинуудай Японидо туһатайгаар хүгжөөд байгаа юм һаань, минии хүтэлжэ байһан сагаангвардейцүүд советскэ газар худар сүмэрэн орожо, Улаан Армида эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлдэ сэхэ хабаадалсаха болон мүн тэрэшэлэн эзэмдэлгын журам байдалые тогтоон бүхэжүүлхэ хэрэгтэ японтондо туһалха еһотой байһан юм гэжэ Семенов мэдэрбэ.

Хасан нуурай дэргэдэ ба Халхын Голдо Советскэ Союзда сэрэгээр добтолжо диилдээд байхадаа, японско булимтарагшад өөһэдынгөө агрессивнэ түсэбүүдһээ арсаагүй ба 1940 ондо СССР-тэ добтолхо шэнэ түсэб зохеобо, тэрээндэ мүн лэ сагаангвардейцүүдые үргэн олоор хэрэглэхэ гэжэ хараалһан байгаа.

Асуултада ороһон гэршэ—урдань Япониин сэрэгэй вицеминистр байһан генерал Томинага гэгшэ иигэжэ хэлээ:

> «Советскэ Алас Дурна зүгые СССР-эй Центральна хубиһаань таһалха гэһэн зорилготойгоор минии зохеоһон оперативна түсэб болбол Ханко нуурай оршондо Улаан Армида эсэргүү гол ехэ сохилто хээд, удаа тээнь Хабаровскые эзэлэн абаха гэжэ хараалһан байна.
>
> ...Энэ түсэб тухай император Хирохитын өөрынь ордондо японско генеральча штабай начальник принц Канин гэгшэтэй хамта байхадань тэрээндэ элидхэжэ хэлэһэн байнаб. Аман үгөөр элидхэл хэһэнэймни һүүлдэ император болбол энэ түсэб ба оперативна картые намда орхииш гэжэ дурадхаа һэн. Минии элидхэл хэһэнэй һүүлээр нэгэ хэды хоноод байхада, император болбол СССР-тэ добтолхо тухай минии зохеоһон түсэбые баталһан юм».

Тиихэ зуура, Томинага болбол СССР-тэ сэрэгээр добтолхо гэжэ минии зохеоһон оперативна түсэб соо Маньчжури, Хитад, Корея болон Японидо һуужа байһан сагаангвардейцүүдтэ зохихо үүргэ уялганууд үгтэһэн юм гэжэ хэлэһэн байна.

Советскэ Союзда Германиин добтолһоной һүүлээр, японско генеральна штаб болбол сагаангвардейцүүдэй хабаадалгатайгаар Советскэ Союзда сэрэгээр добтолхо тухай түсэбые германска командованитай зүбшэжэ 1941 ондо зохеоһон байгаа, тэрэнь «Кан-Току-эн» (квантунска армиин тусгаар маневрнууд) гэжэ условно нэрэтэй байһан юм.

Энээн тухай дээрэ дурсагдаһан гэршэ японско армиин генерал Томинага иигэжэ хэлээ:

> «Кан-Току-эн» гэдэг түсэб хадаа Советскэ Союзда Германиин добтолжо ороод ба Улаан Армиин саг зуура урагшагүйдэлгэдэ орожо байха үедэ, 1941 оной хахад багта зохеогдоһон юм.
>
> СССР гээшэ өөһэдынгөө сэрэгүүдые Алас Дурна зүгһөө гаргажа барүүн фронтдо абаашаад байхадань, Япони хадаа Советскэ Алас Дурна зүгые балай ехэ гээлтэ хоролтодо оронгүйгөөр эзэлэн абажа шадаха юм гэжэ һанаһан байгаабди.
>
> «Кан-Току-эн» гэдэг түсэбые сэрэгэй министр Тодзио гэгшэ һайшаан баталһан байгаа, энэ хүн хадаа тэрэ түсэбэй амин голынь болоһон ба Советскэ Союзда эсэргүүсэхээр тус түсэбтэй холбогдоһон сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд тэрэнэй хүтэлбэри доро хэгдэдэг бэлэй».

Дам саашаа гэршэ Томинага гэгшын мэдүүлһээр хадаа, Москвагай унаһанай һүүлээр СССР-тэ эсэргүүсэн японтониие табиха гэжэ хараалһан тэрэ «Кан-Току-эн» гэдэг түсэб соо болон мүн тэрэшэлэн японско агрессиин энээнэй урда тээхи түсэбүүд соошье Алас Дурна зүгтэ байгаа сагаангвардейцүүдтэ нилээд ехэ үүргэ үгтэһэн байгаа.

Советскэ Союзда сэрэгээр добтолхо бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэ мүн лэ сагаангвардейцүүдэй эдибхитэйгээр хабаадалсаһан тухай урдань Маньчжурида центральна японско сэрэгэй миссиин начальник байһан генерал Янатита гэгшэ хэлэһэн байна гэбэл:

> «Японско правительствын заабаряар японско генеральна штаб Советскэ Союзда добтолхо гэһэн ба «Кан-Току-эн» гэһэн нюуса нэрэтэй тусхай түсэб 1941 ондо зохеоһон байна.
>
> ...«Кан-Току-эн» гэдэг түсэбые бэелүүлхэ тушаа бүхы хүдэлмэри хадаа Маньчжурида бии байһан сагаангвардейскэ организацинуудай саг үргэлжын хабаадалгатайгаар хэгдэдэг байһан юм».

Советскэ Союзда добтолхо гэжэ японтоной бэлэдхэл хэхэдэнь сагаангвардейцүүд болон тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд Семенов, Родзаевский, Бакшеев, Власьевский болон бусадай эдибхитэйгээр хабаадалсаһан тухай доро дурсагдаһан гэршэнэр мэдүүлһэн байна гэбэл: «Кио-кай» гэжэ японо-маньчжурска фашистска организациин центральна штабай начальник, японско армиин генерал лейтенант Мияке. Маньчжурида байгаа японско тагнуулые хүтэлбэрилэгшэ генерал майор Акикуса. Маньчжуриин главна полицейскэ управлениин начальник японско армиин генерал майор Хосико, квантунска армиин штабай тагнуулай таһагай начальник полковник Осада ба бусад болоно.

Японийн туһаламжатайгаар советскэ засагые унагааха һанаатай ябаһан гэмнэгдэгшэд Семенов, Родзаевский, Бакшеев, Власьевский ба Шепунов гэгшэд бүхы сагаангвардейскэ организацинуудые нэгэдүүлһэн бэеэрээ, японийн агресси хэхэ юрэнхы түсэбтэй тааралдуулан Советскэ Союзда добтолхын тулада сагаангвардейцүүдэй дундаһаа зэбсэгтэ кадрнуудые һурган бэлэдхэхэ тушаа эдибхитэй ажал ябуулһан байгаа.

1932 ондо Харбинда байгаа японско сэрэгэй миссиин начальник Команцу Бара гэгшын даалгабараар хоер зэбсэгтэ отрядууд байгуулагдажа, тэдэнь Мукден-Шанхай-Гуаньска ба мүн шэнээр баригдажа байһан Лафа-Гиринскэ түмэр харгы дээрэ һахюулай албанда байба, мүн тэрэ Барын захиралтаар маньчжурска партизануудтай тэмсэл хэжэ байһан сагаангвардейцүүдэй дундаһаа полицейскэ һахюулай отрядууд байгуулагдаба.

1938 ондо Сунгари станци дээрэ японтоной заабаряар «Асаның ород отряд» гээшэ байгуулагдажа, тэндэ СССР-тэ эсэргүү дайнда хабаадалсахын тулада сагаангвардейцүүд һургагдан бэлэдхэгдэжэ байгаа. Энэ отрядые бүхы антисоветскэ сэрэгэй частьнуудай байгуулагдаха үндэһэ һууринь гээшэ гэжэ японтон харадаг байба.

1943 оной эсэстэ «Асано» гэжэ отряд Маньчжоу-го-гэй «Российска сэрэгэй отрядууд» боложо, тэдэнэй дунда морито сэрэг, ябган сэрэгүүд ба тусгаар хасаг частьнууд бии байгаа.

Тэрээнһээ гадна, гэмнэгдэгшэд Семенов, Власьевский болон Бакшеев гэгшэд сагаангвардейцүүдэй дундаһаа тусхай хасаг частьнууд ба подразделенинүүдые японтоной заабаряар бии болгобо, тэдэнь Захинганска гэжэ нэрэтэй хасаг сэрэгэй корпуста ороһон табан хасаг сэрэгэй полк, хоер тусгаар дивизион болон нэгэ тусгаар сотня байба, гэмнэгдэгшэ Бакшеевые тэрэнэй командир болгожо японтон томилһон байха юм.

Гэмнэгдэгшэд бүгэдөөрөө СССР-тэ дурагүй зэбүүсэнги үзэлтэй байһан хадаа, хэзээ үниһөө хойшо японско тагнуулай хүтэлбэреэр СССР-тэ эсэргүү тон эдибхитэй шпионско, террористическэ болон диверсионно һүйдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байһаниинь мүн лэ мүрдэлгөөр тодорһон байгаа.

Семёнов өөрөө бүри 1920 ондо Забайкалида сагаан армиие командалжа байхадаа, Улаан Арми тухай шпионско мэдээнүүдые суглуулжа байһан үргэн олон һалаатай агентурые бии болгоһон байна. Семёнов хилын саана тэрьедэжэ ошоходоо СССР-тэ эсэргүүсэн Японин дай хэхэдэ хожом хэрэгтэй болохо гэжэ советскэ сэрэгүүдэй ара талада һүйдхэлэй ажал ябуулхын тулада энэ агентурые орхиһон байха юм.

Маньчжурида байхадаа Семёнов болбол советскэ засагта эсэргүүсэжэ забайкальска хасагуудай дунда советскэ засагта эсэргүүсэн зэбсэгтэ добтолго хэхэ ябадалые эмхидхэхэ ба түмэр харгынууд дээрэ һүйдхэл һандаралганuудые хэхэ даабаритай нэгэ хэдэн диверсионно отрядуудые һургажа бэлэдхэһэн ба Советскэ Союз худар эльгээһэн байна.

Семёнов болбол хилын саана байхадаа японско тагнуулай даалгабаряар Советскэ Союзда эсэргүү шпионско ажал ябуулгые арестовалагдаха үдэр хүртэрөө үргэлжэлүүлэн хэжэ, тэрэнэйнгээ түлөө японтонһоо мүнгэн тэдхэмжэ абадаг һэм гэжэ мэдэрбэ.

Семёновой өөрынь мэдэрхэһээ гадна, шпионско хүдэлмэри хэхын тулада мүнгэ абахадаа японско тагнуулда Семеновой бэшэжэ үгэһэн бодото расписануудынь тэрэнэй японско тагнуултай шпионско холбоо барисаатай байһыень мүн лэ гэршэлнэ.

Гэршэ болохо—Дайрен городто байгаа японско сэрэгэй миссиин начальник Ока гэгшэ шпионско хүдэлмэри тушаа Семеновтой нюурай барисаатай байһан ба тэрээндэ мүнгэн шангые саг болзоротонь үгөөд байдаг һэм гэжэ гэршэлбэ.

Советскэ Союзда эсэргүү шпионаж, һүйдхэл ба террор хэхэ ябадалые эмхидхэхэдэнь «Российска фашистска союзые» толгойлогшо гэмнэгдэгшэ Родзаевский болон «РСФ»-гэй Верховно Соведэй член тэрэнэй тон дүтын туһалагша Охотин гэгшэ эдибхитэй үүргэ дүүргэжэ байгаа һэн.

Родзаевский ба Охотин болбол японтоной заабаряар 1937 ондо Харбин городто тусгаар нюуса һургуули бии болгожо, «Российска фашистска союзда» хабаадагшадай дундаһаа советскэ засагта үлэмжэ ехээр хоро үһөө һанажа ябаһан хүнүүдые шэлэжэ абаад, тэдэниие өөһэдынгөө хүтэлбэри доро абажа шпионаж диверси болон террор хэхэ методые шудалуулжа һургадаг байба.

«Росийска фашистска союзда» хабаадагшад террористическэ актнуудые хэхэ гэһэн заабаритайгаар Советскэ Союз худар эльгээгдэдэг һэн.

1931 онһоо хойшо японско тагнуулай агент ябаһан гэмнэгдэгшэ Родзаевский гэгшэ асуулта дээрэ иигэжэ хэлэбэ:

> «1934 онһоо хойшо «Российска фашистска союз» хадаа японско тагнуулай хүтэлбэри доро Советскэ Союзай территори худар өөһэдынгөө агентурые хаядаг байһан юм.
>
> ...1937 оной ноябрь һарада Судзукиин (японско тагнуулай чиновник) дурадхалаар РСФ»-гэй дэргэдэ «эмхидхэгшэдэй нюуса һургуули» бии болгогдожо, Советскэ Союзай территори дээрэ хэгдэхээр бэлэдхэгдэжэ байгаа һүйдхэлэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилэгшэдые һурган бэлдэдэг байба.
>
> Би тэрэ һургуулиин начальнигынь байжа, минии туһалагшаар ба эмхидхэлэй таһагай начальнигаар «РСФ»-гэй Верховно Соведэй член Охотин Лев Павлович байжа, тэрэ хүн Советскэ Союз худар ошохо японско агентурые өөрөө бэлдэдэг ба эльгээдэг байһан юм».

«Кан-Току-эн» гэжэ нюуса нэрэтэй аад, Советскэ Союзда сэрэгэй добтолго хэхэ гэжэ японско генеральна штабай зохеоһон түсэб соо сагаангвардейцүүд болбол шпионууд ба диверсантнуудай үндэһэн кадрнууд гээшэ гэжэ харагдаһан байха юм, тэдэниие һүйдхэлэй хүдэлмэри хэхын зорилгоор Улаан Армиин тыл худар хаяха гэһэн байгаа.

Гэмнэгдэгшэд Шепунов, Михайлов болон Ухтомский гэгшэд японско тагнуул ба полициин чиновнигууд байһан хадаа, шпионууд ба диверсантнуудые элсүүлэн абадаг, тэдэниие һурган бэлэдхэдэг, Советскэ Союзай территори худар эльгээдэг ба Маньчжурида ерэһэн советскэ гражданинуудай хойноһоо гэтэжэ хаража ябадаг болон, мүн тэрэшэлэн Советскэ Союзда дуратай хүнүүдые арестовалха ба асуулта хэхэдэнь хабаадалсадаг байгаа.

Гэмнэгдэгшэ Шепунов 1932 онһоо хойшо Пограничная гэжэ станци дээрэ японско полициин мүрдэгшэ байхадаа, Советскэ Союзда һайшаалтайгаар хандадаг байжа арестовалагдаһан ород хүнүүдые таламалан зобоохо ба баһаха доромжолхо ябадалые хэһэн байна. Тиижэ байһан хадаа, тэдэнһээ худалаар мэдүүлгэнүүдые зохеожо абадаг байба.

Иимэ гэмтэ ябадалнуудые хэһэнэй түлөө зэмэтэй дээрэ бэеэ тоолоод, Шепунов асуулта дээрэ иигэжэ хэлээ:

> «Асуултада ороһон арестовалагдагшадые бултынь модоор сохидог ба заримандань «гүсэнүүд» гээшые хэдэг байгаабди»,
>
> Тэрэнь юу байгааб гэхэдэ: арестовалагдаһан хүнүүдые хэбтүүлээд хамар хударынь гүсэ соохоо уһа гоожуулдаг байһан юм. Тиихэдэнь айхабтар үбшэнтэй боложо, амисхаалхань бэрхэтэй байдаг һэн.
>
> Тиигэжэ зобоохоходонь тэсэжэ ядаад, арестовалагдагшад эриһэн лэ соонь мэдүүлгэнүүдые үгэхэбди гэжэ зүбшөөдэг һэн. Иигэжэ тамалхада арестовалагдагшад соохоо нилээд олон хүниинь үхэдэг байһыень нюухагүйб.
>
> ...Би өөрөө эдэ гэмтэ ябадалнуудта хабаадалсажа, асуулта дээрэ арестовалагдагшадһаа шал худал мэдүүлгэнүүдые абаха гэжэ сохидог байһанаа мэдэрхэ еһотойб».

Михайлов болбол 1925 онһоо хойшо арестовалагдаха үдэр хүртэрөө гэмнэгдэгшэ Ухтомскитой шпионско хүдэлмэреэрээ тон нягта барисаатай байба, тэрэнь мүн лэ хуушанай японско шпион байгаа.

Энэ хэрэгээр гэмнэгдэгшэд бултадаа советскэ засагта эсэргүү эдибхитэй тэмсэл хэһэнэй түлөө, Советскэ Союзда сэрэгээр добтолхо гэжэ японтонтой хамта бэлэдхэл хэжэ хабаадалсаһанай түлөө ба японско тагнуулай хүтэлбэреэр ябажа, СССР-тэ эсэргүү шпионско, диверсионно ба террористическэ ажал ябуулгануудые хэһэнэй түлөө зэмэтэйбди гэжэ мэдэрһэн байна.

Тэрээнһээ гадна, гэршэнэрэй хэлэһэн дээрэһээ мүн тэрэшэлэн бодото гэршэ баримтанууд болгожо хэрэгтэ хабсаруулагдаһан тэдэнэй өөһэдынь зохеоһон антисоветскэ документнүүд, японско сагаангвардейскэ хэблэлдэ гараһан статьянуудаар болон японтоной гаргаһан хроникальна кинофильмэнүүдээр элирүүлэгдэбэ.

Дээрэ дурсагдаһанай үндэһөөр гэмнэгдэгшэд хадаа:

Семёнов Григорий Михайлович, 1890 ондо Забайкальска областиин Дурдугуевская гэжэ станцида түрэһэн, ород, урдань Российска зүүн заха газарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша байһан, сагаан армиин генерал-лейтенант,—

1917 ондо Петроградта байхадаа советскэ засагта эсэргүү заговор хэхэ, Лениниие болон Петроградска Соведэй членүүдые арестовалха ба тэдэниие алаһан бэеэрээ революционно хүдэлөөниие толгойгүй болгохо гэжэ һэдэбэ.

1918 ондо японско сэрэгэй командованиин хүтэлбэри доро ябажа, Алас Дурна зүгтэ советскэ засагта эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлые эдибхитэйгээр ябуулба.

Японтонһоо айхабтар ехэ мүнгэн тэдхэмжэ, буу зэбсэг ба хубсаһа хунар абажа, Семёнов болбол сэрэгэй отрядуудые бии болгоһон, Улаан Армиин частьнууд болон Лазогой хүтэлжэ байһан партизанска отрядуудта эсэргүүсэн эдибхитэйгээр тэмсэһэн, мүн тэрэшэлэн советскэ засагые дэмжэжэ байгаа тэндэхи нютагай зониие алаһан, хюдаһан байха юм.

Японтоной заабаряар Семёнов Забайкалиин контрреволюционно правительствые Читэдэ бии болгоһон, удаа тээнь Владивостогто приамурска правительствые байгуулхадань эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Сагаан армиин үй бута сохигдоһоной һүүлээр Семёнов Маньчжуриин газар худар тэрьедэжэ ошоод, Алас Дурна зүгтэ суглараһан ород сагаан эмигрантнуудай толгой боложо 25 жэлэй турша соо байгаа һэн.

Японско агрессивнэ түсэбүүдые зохеон тухирагша генералнууд Танака, Араки болон бусадтай нюурай барисаатай байһан хадаа, Семёнов болбол Советскэ Союзда зэбсэгтэ добтолго хэхэ түсэб зохеохо ябадалда тэдэнэй даалгабараар хабаадалсаһан ба хэрбээ советскэ Алас Дурна зүгэй газар худар японтоной сүмэрэн орожо шадаад байгаа юм һаань, тэндэ байгуулагдаха «буфернэ гүрэн» гэдэгэй толгой боложо һуухаар японтоноор томилогдоһон байна.

Маньчжуриие японтоной булимтаран абаха хэрэгые бэлэдхэхэдэнь ба тэрэ эзэлэн абаһан территориие СССР-тэ добтолхо плацдарм болгохо ябадалда Семёнов нюурааараа хабаадалсаһан байха юм.

(*Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта*).

Антисоветскэ сагаангвардейскэ организациие хүтэлбэрилэгшэд японско тагнуулэй агентнууд атаман Семенов, Родзаевский ба бусадай хэрэг тушаа сүүдэй процесс

Семенов Г. М., Родзаевский К. В., Бакшеев А. П., Власьевский Л. Ф., Шепунов Б. Н., Охотин Л. П., Михайлов И. А., Ухтомский гэгшэдые гэмнэһэн

ГЭМНЭЛТЫН ЗАКЛЮЧЕНИ

Эдибхитэй японско шпион байһан хадаа, Семёнов болбол шпио нууд ба диверсантнуудые СССР худар эльгээжэ, тэндэ восстани хэхэ группануудые эмхидхэхэ ба һүйдхэлэй хүдэлмэри хэхэ даабари үгэдэг байба.

«Родзаевский Константин Владимирович 1907 ондо Благовещинск городто түрэһэн, ород, 1925 ондо СССР-һээ Маньчжури худар зугадажа ошоод, тэндэ хэдэн олон жэл соо антисоветскэ ябуулгые тон эдибхитэйгээр хэжэ байба.

1925 ондо Харбинда байхадаа «ород фашистска организаци» байгуулжа, тэндэ хүтэлбэрилхы тушаалтай болоһон бэеэрээ сагаангвардейцүүдэй дунда антисоветскэ пропаганда ябуулһан хардалга-гүрдэлгын листовкануудые зохёоһон, элидхэлнүүдые хэһэн ба өөрыңгөө организацида шэнэ членүүдые элсүүлэн оруулһан байха юм.

Японско тагнуулай даалгабаряар 1931 ондо Родзаевский болбол Маньчжури худар сэрэгүүдээ оруулхын шалтаг болгожо, японтоной зорюута хэһэн провокационно «тулалдаануудта» өөрөө хабадалсаһан ба тэрэниие эмхидхэһэн байна.

Родзаевский болбол японско ба германска тагнуулнуудай хүлһэтэ агент болоһон байгаа.

Бакшеев Алексей Проколович, 1873 ондо Читинскэ областьдо түрэһэн, ород, урдань сагаан армиин генерал-лейтенант ябаһан,

Власьевский Лев Филиппович 1884 ондо Читинскэ областьдо түрэһэн, ород, урдань сагаан армиин генерал-майор ябаһан.

Эдэнэр хадаа 1918 ондо атаман Семёновой сагаан армида алба хэхээр һайн дураараа орожо, советскэ засагта эсэргүүсэн эдибхитэйгээр тэмсэһэн байгаа.

Бакшеев болбол атаман Семёновой оролцоо ба Забайкалиин хасаг сэрэгэй правительствын түрүүлэгшэ болоод байхадаа сагаангвардейскэ отрядуудта улад зониие баасаар татажа абаха тухай захиралтануудые гаргаһан, энэ амгалан һуухан зонһоо эдеэ хоол, мал тэжээл ба адуу моридые хүсэн хуряажа абаһан, сталинһа партизанска хүдэлэнтэй шангаар тэмсэһэн карательна дружинануудые байгуулһан байхадань, Власьевский гэгшэ армиин штабта хасагуудай таһагай начальнигай тушаалтай байгаа. Улаан Армида эсэргүүсэн зэбсэгтэ тэмсэл хэхын тулада сагаан хасаг частьнуудые байгуулһан байха юм.

1920 ондо Маньчжуриин территори худар зугалажа арилаад, Бакшеев ба Власьевский гэгшэд тон эдибхитэй антисоветскэ ажал ябуулгаа үргэлжэлүүлбэ.

1934 ондо японтоной заабаряар Бакшеев болон Власьевский гэгшэд Семёновтой хамта «Маньчжурида байгаа «российска эмигрантнуудай хэрэгүүд тушаа бюро» гэжэ нэрэтэй антисоветскэ организацине бии болгобо, тэрэнь советскэ территори худар эльгээгдэжэ байһан террористнууд, шпионууд ба диверсантнуудые бэлэдхэдэг һэн.

Бакшеев болбол 1935 оноо хойшо, Власьевский 1943 оноо хойшо «вестовалагдаха үдэр хүртэрөө российскэ эмигрантнуудай хэрэгүүд тушаа главна бюро» гэдэгые толгойлоһон ба Советскэ Союзда зэбсэгтэ добтолго хэхэ гэжэ Японтоной һанаархаһан бэлэдхэлдэ эдибхитэйгээр хабаадалсаһан ба нимэ зорилгоор сагаангвардейцүүдэй дайлалха зэбсэгтэ отрядуудые бии болгоһон байна.

Хэдэн олон жэл соо Власьевский гэгшэ Японой хүлһэтэ агент ябаа һэн.

Шепунов Борис Николаевич, 1897 ондо Азербайджанска ССР-эй—Елизаветполь гэжэ городто түрэһэн, ород, дворянин, урдань сагаан армиин офицер ябаһан,

1917 ондо «дикий дивизиин» состава ябалсажа, контрреволюционно корниловска үймөөндэ болон Петроградта добтолго хэхэдэнь хабаадалсаһан, удаа тээнь Ашхабад та меньшевистскэ восстани болхо донь хабаадалсаад, һүүлэрынь Семёновой сагаан армида һайн дураараа орожо, тэндэ советскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэл хэһэн байха юм.

1932 ондо Шепунов Пограничная гэжэ станци дээрэ японско полицейскэ отрядта алба хэхээр һайн дураараа орожо, тэндэ нэгжүүлэдэг ба японтондо эсэргүүсэһэнэй түлөө арестовалагдаһан хүнүүдэй хэрэгүүд тушаа мушхэбэри хэдэг байгаа. Асуулта хэхэдээ Шепунов болбол арестовалагдаһан хүнүүдые алхидаг сохидог ба тамалжа зобоодог байба.

Тиихын хажуугаар Шепунов японско тагнуулай даалгабаряар һүйдхэлэй хүдэлмэри хэхын тулада шпионуудые элсүүлэн олодог ба тэдэниие СССР худар эльгээдэг байгаа.

Охотин Лев Павлович, 1911 ондо Чита городто түрэһэн, ород,

1928 оноо хойшо японтоной байгуулһан фашистска организацинуудта хабаадалсаад, 1937 оноо хойшо «российска фашистска союзай» Верховно Соведэй член болоод байхадаа, сагаангвардейцүүдэй дунда тон эдибхитэй антисоветскэ ажал ябуулга хэбэ.

1937 оноо хойшо Охотин японско тагнуулай агент боложо, һүйдхэлэй хүдэлмэри хэхын тулада шпионууд ба диверсантнуудые һурган бэлэдхэдэг ба Советскэ Союз худар эльгээдэг байгаа.

1940 ондо Охотин болбол Харбинда байгаа японско сэрэгэй миссиин чиновник болжо, тэндэ Советскэ Союзда эсэргүү дайсан харша хүдэлмэри ябуулхын тулада шпионско кадрнуудые бэлэдхэхэ ба арестовалагдаха, үдэр хүртэрөө хэжэ байһан юм.

Михайлов Иван Андрианович, 1891 ондо Читинскэ областьдо түрэһэн, ород,

Ухтомский Николай Александрович 1895 ондо Ульяновск городто түрэһэн, ород, урданай князь,

Михайлов гэгшэ сибирскэ контрреволюционно правительствын министр ба 1918 ондо диктатурые тогтооһон переворотые эмхидхэгшэдэй нэгэниинь байжа, Улаан Армида эсэргүү Колчагай зэбсэгтэ тэмсэлые эмхидхэхэ ябадалда эдбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

1920 ондо Михайлов болон Ухтомский гэгшэд Маньчжуриин газар худар тэрьедэжэ ошоод, атаман Семёновтой барисаатай болоод, тэрээнтэй хамта Приморьдо контрреволюционно үймөөниие хэхээр бэлэдхэхэдэнь ба приамурска правительстводо гэдэгые байгуулхадань хабаадалсаһан байха юм.

Михайлов 1925 оноо хойшо, Ухтомский 1930 оноо хойшо японско тагнуулай агентнууд болжо, тэрэнэй даалгабаряар агентурые элсүүлэн олоходонь, тэдэнэр СССР-тэ эсэргүү шпионско ажал-ябуулга хэжэ байгаа.

РСФСР-эй УПК-гэй 208-дахи статьягай үндэһөөр, гэмнэгдэгшэд Семенов Г. М., Родзаевский К. В., Бакшеев А. П., Власьевский Л. Ф., Шепунов Б. Н., Охотин Л. П., Михайлов И. А. болон Ухтомский Н. А. гэгшэд ССР Союзай Верховно Сүүдэй сэрэгэй коллегиин сүүдтэ үгтэхэнь дүүргэбэ.

Гронингендэхи шатарай турнир

ГААГА, августын 28. Мүнөөдэр Гронингендэ уласхооронди шатарай турнирай 12-дохи тур болобо. Ботвинник Флортой наадажа, тэнсэмээр байдалтай партие хойшолуулба.

Эйве Болеславскийһаа, Сабо Котнауэрһээ, Найдорф Кристафелһээ, Лундин Яновскийһоо, Гимар Видмарһаа шүүбэ. Смыслов—Котов, Стрейнер—Тартаковер гэгшэд тэнсэжэ дүүргэбэ. Ботвинник Флор партиһаа гадна мүн Денкер-Штольц ба Окелли—Бернштейн гэгшэдэй парти дүүргээгүй.

Августын 29-дэ 13-дахи тур болохо. (ТАСС).

Парижска амгалан тайбанай конференци дээ...

ПАРИЖ, августын 26. (ТАСС-эй тусхай корр.). Мүнөөдэр Амгалан тайбанай конференциин комисси нууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие үргэлжэлүүлбэ. Нийтын хэрэгэй шаа түһые болоогүй, харин шал гэдэн һанал болоолтой ба конференциин хүдэлмэриие али болохоор шаатуулха гэһэн зарим делегацинуудай хэжэ байһан юумэнь энэ хүдэлмэри сөөгүүр хүсэд элеэр арагдаһан байна. Жэшээнь, комиссинуудай мүнөөдэрэй заседаниинууд дээрэ австралийска делегациин хэжэ байһан юумэнь эли тодоор харагдаба.

Урдань Германиин союзнигууд байһан гүрнүүдтэй баталха эб найрамдалай договорой проектнүүдтэ австралийска делегациин 23 заһабари оруулһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэнь бүхы европейскэ делегацинуудые бултанайнь руулһан заһабаринуудаас улүү лэн байха юм. Гэхэ зуура Гитлеровскэ Германиин болон тэрэнэй сателлитнүүдэй агрессиве гүршаажа уэһэн ба тэдэндэ эсэргүүсэн өөһ-дынгөө территори дээрэ дай хэһэн бусад оронуудай хүсэлтэй сисэхэ юм болоо һаа, Европын зохихо районуудта Австралиин хүсэхэ аша туһа гэшэнь дэншэе бага байхал даа. Австралийска делегациин оруулһ н заһабаринууд гэшэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведээр тобигдоһон эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдые үндэһөөрнь эбдэхэ гэһэн байха юм. Тэдэ заһабаринууд хадаа урдань дайсан байһан хэдэ хэдэн оронуудые эбтээ оролгын условинуудые бээлүүлхэ тушаа мүнөө хэргээд байһан угаа ехэ хүдэлмэриие оройдонь һалгааха гэһэн зорилготой байнабшуу. Тэдэ заһабаринууд хадаа Румыни, Венгри болон урдань дайсан байһан бусад оронуудай экономикодо американскэ ба британскэ капиталнуудые булюу ехэ байдалгай болгожо эдэ оронуудые англо-саксонско блогһоо экономическа талаар дулдыданги болгохо гэһэн сэхэ зорилготой гэшэ.

Конференциин ба тэрэнэй комиссинуудай хүдэлмэриие энэ хуурмаг харгыгаар ябуулха гэжэ англо-американска блогой нүлөөндэ ороһон австралийска ба зарим хэдэн делегацинуудай һэдэлгые советскэ делегаци өөһэдынгөө үгэнүүд соо эриэ шууд элирүүлэн хэлэнэ. Советскэ делегаци болбол эб найрамдалай договорнуудые арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байха аша туһатай ямаршье холбоогүй болгожо хэрэглэхэ гэһэн хамаг бүхы һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэл хэнэ.

Августын 26-да болоһон хэдэ хэдэн комиссинуудай заседанинууд хадаа дээрэ хэлэгдэһэн һэдэлгэнүүдтэй тиимэ тэмсэл хэхэ ябадалаар үнгэрбэ.

РУМЫНИ, БОЛГАРИ, ВЕНГРИ БА ФИНЛЯНДИДА ХАБААДАХА ЭКОНОМИЧЕСКА АСУУДАЛНУУД ТУШАА КОМИССИНУУДТА

Августын 26-да болоһон Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндида хабаадаха экономическа асуудалнууд тушаа комиссиин заседани энэ талаар тон һонирхолтой байба. Румыниһаа абтаха репарацинууд тухай асуудал (Румынитэй хэгдаха эб найрамдалай договорой проектын 22 дохи статья) зүбшэхэ зүйлдэ тобигдоһон байгаа.

Тэрэ заседаниин эхилхэмсээр австралийска делегаци болбол өөһэдынгөө аяг зан гаргажа, тус асуудалые тодорхойгоор зүбшэн хэлсэлгые болюулаад «юрэнхы бүлялдаата хэлсээниие» хэхээр дурадхаба. «Юрэнхы бүлялдаата хэлсээндэ» дурдтай австралийска делегаци хадаа эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдэй статьянуудта оруулагдаха бүхы заһабаринууд комиссиин членүүдтэ үшөө тараагдажа үгтөөдүй гээд өөрынгөө дурадхалые таилбарилһан байха юм.

Комиссиин түрүүлэгшэ Корбель (Чехословаки) гэгшэ шухала хэрэгтэй документнүүд комиссиин членүүдтэ эртэнһээ үгтэнхэй байгаа гээд мэдүүлбэ. Советскэ делегациие толгойлогшо В. М. Молотов хадаа энэ тодорхойгоор зүбшэн хэлсэхэдэ оробол зохихо байна гэжэ хэлэбэ. Румынитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проектын экономическа статьянуудтушаа австралийска делегациин оруулһан заһабаринууд Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведээр тобигдоһон энэ проектые үндэһөөрнь һалгүүлхэ гэшэ гэжэ В. М. Молотов заабан байна. В. М. Молотов болбол энэ заһабаринуудые ямар ушарһаа оруулһаниие таилбарилан хэлэжэ үгэхые австралийска делегациһаа гуйгаад, Румынитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проектын 22-дохи статьяе зүбшэн хэлсэхые эхилхэ гээд дурадхаба.

Советскэ делегациин дурадхалые комиссиин хэдэн олон членүүд дэмжэһэн байна. Тус договорой проектын мүнөө хэлэгдэһэн Статьяе комиссиин зүбшэн хэлсэжэ ороходонь австралийска түлөөлэгшэ болбол манан делегаци репарациин заршамые буруушаанагүй гэбэ. Зүгөөр иигэжэ хэлэһээнь минии арга мэхэ байгаа юм гэжэ ойлгохо хэрэгтэй болоно. Ушарынь хадаа австралийска делегациин оруулһан гол дурадхалынь энэ заршамые хүмэрюулэн унагаахын байха юм. Тиихэдэ зуураа Австралиин түлөөлэгшэ хадаа Австрали гэшэ Германиһаашье, Японииһооше репараци эрихэ юм гээд тэмдэглэбэ.

1944 оной сентябриин 12-то Румынитай эбтээ оролгын условинуудые тогтоогдоһон ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан эб найрамдалай договорой проект соо гэршэлэгдэһэн 300 миллион доллар репараци Советскэ Союзда түлэхэ гэшээшэ Австрали арсана гээд, австралийска делегациин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Тэрээнһээ гадна, репараци түлэхэ тушаа тогтоогдоһон гуримые, мүн ажаүйлэдбэриин продукциие түлэхэ гэшые австралийска делегаци буруушаан арсаба.

Австралийска делегаци болбол, ораторай хэлэһээр, хадаа репарациие «гадаадын валютаар», гол түлэб доллорнууд ба фунтстерлингээр түлэхые дурадхана. Тиихэ болоо юм һаань, репараци түлэхэ еһотой оронууд доллароо ба стерлинговэй валютын гүрэнүүдэй мулжэлгэдэ ороноһбуу. Юундэб гэхэдэ энэ репарациие түлэхэдэ аргатай болохын тулада тэрэ гадаадын валюта ехэтэй оронуудай гарта орохо болоно.

Австралийска түсэбые бээлүүлхын тулада, Румыни гэшэ США-һаа хүсэд дулдыданги болохо ушартай. Эдэ репарацинууд һүүлээ болохоогой хэндэ туһатай байһаниинь ойлгогдоно бэээ.

Энэ хэрэг иигээд дүүрэнэ бэшэ. Австралийска делегат хадаа репарациин суммань Амгалан тайбанай конференци дээрэ тогтоогдожо, эб найрамдалай договорнууд соо бэшэгдэхэ байһаиь буруушаажа арсана. Богонеор хэлэхэдэ, австралийска делегат болбол Румыниин ба урдань дайсан байһан бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ саг үргэлжэ оролсожо байха нэгэ тиимэ органиие бии болгохые дурадхана гэшэ.

Австралийска дурадхалые греческэ правительствын түлөөлэгшэ дэмжэһэн байгаа.

Советскэ делегациие толгойлогшо В. М. Молотов австралийска дурадхал тухай тодорхой сэгнэлтэ үгэжэ, конференциин хэрэгтэ ба гүрэднинитын эб найрамдалай хэрэгтэ тус дурадхалай хоротой байһан ушар удхыень элирхэйлэн хэлэбэ.

ИТАЛИДА ХАМААТАЙ ПОЛИТИЧЕСКА БА ТЕРРИТОРИАЛЬНА АСУУДАЛНУУД ТУШАА КОМИССИДА

Италида хамаатай политическа ба территориальна асуудалнууд тушаа комисси болбол найрамдалай договорой проектын преамбулые (оршолые) мүнөөдэр зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлбэ.

Комисси болбол Германида эсэргүү дайнда гансахан итальянска правительствэниие зэбсэгтэ хүсэнүүд (бүгэдын мэдэһээр союзнигуудай талада хоёр итальянска дивизи дайлалдаһан байгаа) бэшэ, тэрэшлэн эсэргүүсэлын хүдэлгөөнэй эбэдэлтэ хүсэнүүд эдибхитэйгээр хабадалсаба гэһэн заабариие преамбулай текст соо оруулха гэжэ шиидхэбэ.

Голландска делегаци хадаа Италиин гэшэ Японидо эсэргүү дайнда хабаадалсаһан юм гэһэн заабариие мүн лэ преамбулай текст соо оруулхые дурадхаба. Тиихэдэ Италиин Японидо дай соносхожо дүүргэһэн ушарые урдаа барина гэшэ. Советскэ делегациин түлөөлэгшэ Вышинский Японидо эсэргүү дайнда хабаадалсаһан юм гэжэ Италиие тоолохын тулада миин дай соносхоһон ушарые баримта болгожо болохогүй гээд арсаһан байна. Италиин болбол Японидо эсэргүүсэн дайлалдахын тулада нэгэшье солдадые, нэгэшье кораблиие эльгээгээгүй һэн. Нүгөө талаһаа хараад үзэхэдэ, Германида эсэргүүсэхээр 14 дивизи табиһан Румыни шэнги тиимэ гүрэнүүд хадаа союзнигуудтай хээ...

дайлалдаһан гүрэн гэжэ соносхогдоогүй байнабшуу.

Вышинский болбол голландска заһабариие болюулха гэжэ дурадхаба. Вышинскиин хэлэһэн дурадхалые Францин түлөөлэгшэ дэмжэһэн байгаа. Тиихэдэнь Голландиин түлөөлэгшэ өөрынгөө дурадхалые бусаан абаха баатай болоо.

Саашадаа комисси болбол австралийска делегациин оруулһан заһабариие хаража үзэбэ.

Австралийска делегаци хадаа эб найрамдалай бүхы договорнууд гэшэ үнэнтэ зүбөөр байха заршамуудтай тааралдуулан баталагдаба гэжэ тэдэнэй преамбулнууд соо бэшэжэ заахые эриһэн байна.

Румынида хамаатай ба венгридэ хамаатай политическа болон территориальна асуудалнууд тушаа комиссинуудта хэдэ хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд хадаа урдань дайсан байһан гүрэнүүдэй хуули мэдэлдэ байгаа бүхы хүнүүд тэдэнэй үндэһэ ябаһай, эрэ эхэнэрэй, хэлэ ба шажан мүргэлэй илгаань хамаархангүйгөөр эрхэ сүлөө олгохо тушаа тэдэнэй уялгануудаа договорнуудай зохихо статьянууд соо эли тодоор хэлэгдэнхэй юм гэжэ тон зүбөөр заажан байгаа. Тиихэдэнь австралийска делегаци буруушаажа ша дахагүй байһаншье мүртөө, өөрынгөө заһабариие оруулха һэмди гэжэ хэлэһэн зандаа байба.

Украинска делегациин түлөөлэгшэ Мануильский австралийска заһабариие энэ дары болюулха гэжэ дурадхаба. Австралийска заһабари гэшэ нэгэдэмэл нацануудай Уставта зөрюу байна гэжэ Мануильский заажан байба.

БОЛГАРИДА ХАМААТАЙ ПОЛИТИЧЕСКА БА ТЕРРИТОРИАЛЬНА АСУУДАЛНУУД ТУШАА КОМИ...

Болгарида хамаатай политическа ба территориальна асуудалнууд тушаа комисси мүнөөдэр эб найрамдалай договорой проектын преамбулые хаража үзэжэ хэрэгтэ оробо. Тэрэнэй түрүүшын хоёр пунктнууд нэгэн һаналаар һайшаагдаһан байгаа.

Гурбадахи пунктые зүбшэн хэлсэжэ эхилхын урда тээ, түрүүлэгшэ һууһан Киселев (Белорусси) Советскэ делегациин түлөөлэгшэ Н. Новиковто үгэ үгэһэн байна. Үнгэрэгшэ заседани дээрэ греческэ делегадай хэлэһэн тухай Новиков һануулаад, грециин түлөөлэгшэ энэ удаа үгэ хэлэхэдээ: Германида эсэргүү дайнда Болгариин эдибхитэйгээр хабаадалсаһаниие нэжэгтэй байна гэжэ хэлэһэн байгаа. Дайн сэрэгтэ Болгариин тон эдибхитэйгээр хабаадалсаһаниие ба Греци болон Югославиие сүлөөлхэ хэрэгтэ, мүн Германиие эсэслэн үй бута сохихо хэрэгтэ туһалһаниинь эли тодоор харуулжа байһан зарим ушар баримтануудые греческэ делегат мартаһан гү, али зорюута абяа аниргүй үнгэрбэ гэжэ советскэ делегаци тоолоно гэбэ.

Болгарска арми сентябриин 1-эй переворот болоһоной һүүлээ эбтээ орохо тухай хэлсээ баталхаень хүлеэжэ байнгүйгөөр, союзна державануудай талада орожо, Германида эсэргүүсэхээ тэмсэлдэ хабаадаһан байба. Болгарска армиин хэһэн байлдаанууд Союзна Главнокомандованиин түсэбүүдэй өөрор саг үргэлжэ ябажа байһан юм, тиимэ хадань тэрэниие добтолжо эхилэнгүй удаарба гэжэ гэмнэхэ гэшэ тон буруу байнабшуу.

Болгарска сэрэгүүдэй дайшалха баатаршалга гаргаһан тухай 1945 оной мартын 31-дэ Генералиссимус Сталинай приказ соо тусгаар тэмдэглэгдэжэ, тэндэ генерал-лейтенант Стойчевой болгарска армиин дурсагдаһан юм. Мүн тэрэшлэн Советскэ Главнокомандованиин хэдэ хэдэн хүлилта мэдээсэлнүүд соо дурсагдаһан байгаа. Генералиссимус Сталин болбол Германиие дараһан илалтын дашарамда Болгариин премьер-министр болон сэрэгэй министрэтэ амаршалгын телег...

СЭРЭГЭЙ КОМИССИДА

Эб найрамдалай проектнүүд тушаа урдань дайсан байһан оронуудай ажаглалтануудые дуулаха гүрим тухай түрүүлэгшын мэдээсэлэй һүүлээр, Советскэ делегациин түлөөлэгшэ генерал Славин иимэ дурадхал оруулба: хүдэлмэриие ушжагайрууулхагүйн тулада, урдань дайсан байһан оронуудай оруулһан аад, мүнөө комиссиин нэгэ гү, али хэдэн олон членүүдэй һайшаан дэмжэһэн гансал тэдэ ажаглалтануудые хаража үзэхэ болон тэдэнэй үнэнһөө оруулагдаһан заһабаринууд шэнгээр бэшэгдэхэ болоно гэжэ хэлэбэ.

Энэ дурадхалынь Великобританиин түлөөлэгшын дурадхалтай тудажа, мүн тэрэниие Чехословакиин делегат дэмжэн дунгэлэһэн байгаа.

США-гэй түлөөлэгшэ болбол энэ...

Булялдаата хэлсээнэй ... ложо байха үедэ Советс... шин түлөөлэгшэ Выш... хэлэжэ, австралийска ... табан комиссинуудай ... нэрэй зүблөөн дээрэ хэ... гэнэниие буруушаан арс... гаа.

Энэ заһабари тухай ... табан түрүүлэгшэнэрэй ... табихын аргагүй гээд ... болбол австралийска ... заһабариие зүбшөөхэ ... орхихо гэһэн дурадхал ... тус заһабариие преамб... оруулхагүй гэжэ өөрынгө... дурадхаһан байна.

Австралийска заһабар... преамбулада ямаршье ха... жэ Вышинский хэлэв. Ав... делегат энээниие зүбшөө... Комиссиин түрүүлэгш... зүбшөөгөөд энэ заһабари... хэлсэжэ үзэхые дурадхаһ...

Австралийска делегаци... лэгшэ өөрынгөө заһабари... хаража үзэхээс хойшлуул... шыень зүбшөөбэ. Тиимэ б... австралийска заһабари ... текст соо оруулагдаагүй... ...ентиин түлөөлэгшэ Ма... шын Гадаадын Хэрэгүүдэ... нүүдэй Соведэй членүүд... һэн байгаа заһабари ... нэгэдэмэл державанууд... ...бэ эб найрамдалай д... үнэнтэ зүбөөр байха зарш... тааралдуулан баталхые х... һэн заабариие преамбула... шэжэ оруулхаар шиидх...

Удаадахи заседани дээр... ворой 1-дэхи статья ... үзэгдэхэ юм.

...рамма эльгээжэ, тэрээн со... маниие дараха илалтын ... болгарска арад зоной ба... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй оруул... битыень тэмдэглэһэн байг...

Ушар иимэһээ, Советскэ ... ци болбол преамбула гэшэ... нида эсэргүү дайнда Б... эдибхитэйгээр хабаадалс... тон зүбөөр хэлэбэ гэжэ т...

Советскэ делегациин ... Н. Новиковой хэлэһэн ... протоколдо хабсаруулһа...

Удаа тээнь түрүүлэгшэ... преамбула тушаа болгарс... гаци өөһэдынгөө һанамж... миссида оруулһан байг... Болгари гэшэ эбтээ орох... сээ баталхаһаа бури түр... ниие эсэргүү дайнда эдиб... хабаадалсаһан юм гэжэ т... соо заахыень болгарска ... гуйна. Мүн тэрэшлэн с... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй оруул... битыень анхаралда абах... риие дайлалдаһан тала г... харахые гуйна. Тиихэдэнь... лэгшэ болбол эдэ дурадх... комиссиин членүүдэй хэ... дэмжэжээд ба дэбжүүлэн т... гаа юм һаань, энэ харагд... гэжэ ба абтажа болохо ю... хэлэбэ.

Болгарска дурадхалнуу... жэжэ Белорусска ССР-эй ... үгэ хэлэбэ. Белорусси... болон Украинын делегаци... лэгшэд болбол гитлеровск... нуудта эсэргүү тэмсэлдэ ... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дүр... гые гэршэлһэн угаа ехэ бо... терияалнуудые баримта бо... руулжа эдэ дурадхалнууд... шаан абахые эрибэ.

...сагдаһан дурадхалнууд... шаажа США ба Греции ... шэд үгэ хэлэбэ. Зүгөө... Белорусси, Югославиин бо... иныи делегацинуудай хэ... эдэ баримтануудые бүрм... гэшые ушар шалтагаани... гүй байшоо.

Энэ заһабари абтаагүй...

Удаа тээнь комисси бол... даалдын Хэрэгүүдэй Минис... Соведэй дурадхаһан ... преамбулые тус пункт... болгарска дурадхалһа... байна.

...комиссиин членүүд бэшэ... дэй, мүн тэрэшлэн урда... байһан гүрэнүүдтэ делег... оруулһан дурадхал... ажаглалтануудые бултынь... тэдэниие хаража үзэхэ... эсэргүүсэжэ, зүгөөр комис... түлөөлэгшын һайшаан дэмжэ... тэдэ дурадхалнуудые ... дэрэ табиха гэжэ шан ... гэ дурадхал оруулһан ...

Үни удаан зүбшэн хэлс... дээрэ СССР-эй ба Великоб... делегацинуудай дурадхал... ...ж юм. США-гай түлөөл... дурадхалые голосовани... ха гэбэ. Тэдэ орой бол... комисси хүдэлмэрээ ... байгаа.

Харюусалгата редактор Ц. Л. ДАМДИНЖ...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской сельского хозяйства—3-23 (2 зв); культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.)

Н—00687. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж...